

Licht op groen!

AGENDA GROEN

INHOUD

- 5 | 1 Beloven**
 - 6 | 1.1 Uitgangspunten

- 7 | 2 Beschouwen**
 - 7 | 2.1 Voorwoord

- 9 | 3 Beschermen**
 - 10 | 3.1 Inleiding
 - 10 | 3.2 Provinciale groenstructuur
 - 10 | 3.3 Ecologische Hoofdstructuur
 - 15 | 3.4 Landelijk gebied
 - 16 | 3.5 Bufferzones
 - 16 | 3.6 Aantasting en compensatie
 - 17 | 3.7 Gebiedsprogramma's

- 21 | 4 Beheren**
 - 22 | 4.1 Inleiding
 - 22 | 4.2 Organisatie en financiering van het beheer
 - 22 | 4.3 Beheer binnen de EHS
 - 23 | 4.4 Beheer door recreatieschappen
 - 24 | 4.5 Weidevogelbeheer
 - 24 | 4.6 Flora- en faunabeheer
 - 25 | 4.7 Structurele subsidierelaties met natuur- en routebeherende organisaties

- 27 | 5 Betrekken**
 - 28 | 5.1 Inleiding
 - 28 | 5.2 Participatie en educatie
 - 29 | 5.3 Private partijen
 - 30 | 5.4 Nationale Parken
 - 31 | 5.6 Gebiedscommissies
 - 32 | 5.7 Kennisinstellingen

- 33 | 6 Betalen**
 - 34 | 6.1 Meerjarenraming 2013-2016

36 | 7 Beginnen

37 | 7.1 Programma Groen

37 | 7.2 Evaluatie

39 Kaarten

40 Kaart 1 | Provinciale Groenstructuur

41 Kaart 2 | Ecologische Hoofdstructuur (inclusief Natura 2000)

42 Kaart 3 | Bufferzones

43 Kaart 4 | Landelijk gebied

44 Kaart 5 | Gebiedscommissies

45 Kaart 6 | Eigendommen Natuurbeherende organisaties +
Recreatieschappen

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid | Sector Natuur, Recreatie & Landschap

Fotografie

Roy Bakker, Piet van Breugel, Aafke van Nierop, Marga Ronhaar en provincie
Noord-Holland

Foto cover: natuurgebied De Putten en de Hondsbossche Zeewering

Grafische verzorging

Provincie Noord-Holland
MediaProductie

Vastgesteld door provinciale staten op 11 maart 2013

Leeswijzer

Integraal beleid voor een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland begint met een integrale Agenda Groen. De kern van deze agenda is de provinciale groenstructuur. De provincie ziet het als haar taak om deze provinciale groenstructuur te *beschermen*, te *beheren* en daarbij anderen te *betrekken*. Deze agenda is daarom langs deze indeling opgebouwd.

In het hoofdstuk *Beschermen* beschrijven wij hoe wij de provinciale groenstructuur beschermen en verder ontwikkelen. Deze groenstructuur kent drie beschermingsregimes: de Ecologische Hoofdstructuur, de bufferzones en het Landelijk Gebied. Wij lichten toe op welke wijze ontbrekende schakels in de Ecologische Hoofdstructuur worden gerealiseerd, hoe de kwaliteit van bestaande groengebieden wordt verbeterd, deze toegankelijk blijven voor recreanten en hoe het landschap wordt behouden door ontwikkeling. In het hoofdstuk *Beheren* staat wat wij verstaan onder 'adequaate beheer' van de groenstructuur en hoe dit wordt geborgd. Tevens beschrijven wij onze keuzes voor het flora- en faunabeheer en ons streven naar méér samenwerking bij de uitvoering van beheertaken door andere organisaties. In het hoofdstuk *Betrekken* staat hoe wij door ondersteuning van vrijwilligers, door natuur- en milieueducatie en door samenwerking met bestaande én nieuwe partners, het draagvlak voor 'groen' willen vergroten. Deze agenda wordt ten slotte afgesloten met een overzicht van de beschikbare financiële middelen (*Betalen*) en de introductie van het Programma Groen (*Beginnen*). Maar eerst zetten we de uitgangspunten van deze Agenda Groen op een rij (*Beloven*) en reflecteren we op een aantal woelige jaren in het groene beleidsveld (*Beschouwen*).

BELOVEN

VIJF UITGANGSPUNTEN VOOR NIEUW BELEID

1.1 UITGANGSPUNTEN

- Wij vinden een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland van groot belang voor onze bewoners en voor het economisch vestigingsklimaat in onze provincie. Wij werken daarom aan een provinciale groenstructuur die het behoud hiervan garandeert, met de biodiversiteit die daarbij hoort.
- Wij houden rekening met de gevolgen van maatschappelijke en natuurlijke ontwikkelingen, zoals klimaatverandering, demografische ontwikkelingen, verstedelijking, verandering van soortenpopulaties en wijzigend agrarisch grondgebruik. Wij verbinden onze ambities voor een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland aan onze ambities voor ruimtelijke ontwikkeling, water, milieukwaliteit, landbouw, cultuurhistorie en toerisme.
- Wij beëindigen het gescheiden beleid voor natuur, recreatie en landschap en pakken de versnippering van beleid en overlappende regelgeving aan. Door deze vereenvoudiging keren wij terug naar waar het ons écht om gaat: minder en duidelijker beleid, beter en sneller uitvoeren. Wij evalueren de effecten van ons beleid en leggen hierover verantwoording af aan Provinciale Staten.
- De komende jaren zullen wij de omvang van overheidssubsidies beperken. Wij doen dat op een verantwoorde manier en gooien daarbij niet het kind met het badwater weg. Zo is de Ecologische Hoofdstructuur een maatschappelijk aansprekend en wetenschappelijk bewezen concept. Zoals al beloofd in het coalitieakkoord, laten wij de EHS op de kaart staan en stellen wij middelen beschikbaar voor de verwerving, inrichting en beheer ervan.
- Het natuur-, recreatie- en landschapsbeleid maakte de afgelopen jaren te weinig verbinding met de beleving van bewoners van Noord-Holland. Wij willen bewoners, private partijen, maatschappelijke organisaties en andere overheden verleiden om samen met ons tot nieuwe allianties, nieuwe financiële constructies en gebiedsgerichte oplossingen te komen.

BESCHOUWEN

HET VERLEDEN IS ONS VERTREKpunt, MAAR DE TOEKOMST IS LEIDEND

2.1 VOORWOORD

Noord-Holland is bijzonder door zijn grote diversiteit van natuur- en cultuurlandschappen: bossen, heidevelden, duinen, veenweiden, open polders, kwelders en grote wateren als de Waddenzee en het IJsselmeer. Deze landschappen zijn van internationale betekenis: in Noord-Holland liggen maar liefst negentien Europees beschermde natuurgebieden en vier Unesco Werelderfgoederen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zowel bewoners als de overheid zich al ruim een eeuw inspanssen om de waarden van deze landschappen veilig te stellen en, waar mogelijk, te vergroten.

Om verschillende redenen vinden wij het beschermen en ontwikkelen van een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland van groot belang. Allereerst vanwege de *intrinsieke waarde* van natuur. Elk levend wezen heeft een unieke waarde die bescherming verdient. De afspraak om deze intrinsieke waarde te beschermen door de achteruitgang van biodiversiteit te stoppen, is onder andere vastgelegd in het verdrag van Rio de Janeiro uit 1992, dat door liefst 193 landen is ondertekend. Datzelfde verdrag bekijkt biodiversiteit echter ook vanuit een andere invalshoek: die van haar *gebruikswaarde* voor de mens. Natuur en landschap vormen een belangrijke bron van grondstoffen en voedselvoorziening. De drinkwaterzuivering in de duinen, de aanwending van biomassa voor energiewinning, duurzame bosbouw en het afvangen van CO₂ door bladgroen zijn hiervan aansprekende voorbeelden. Ten slotte heeft groen belevingswaarde; mensen vinden er ruimte voor rust en ontspanning. Een groene leefomgeving heeft positieve effecten op onze gezondheid en draagt bij aan een gunstig vestigingsklimaat, wat tevens van groot economisch belang is.

Natuur- en landschapswaarden staan wereldwijd, ook in Noord-Holland, onder druk. De biodiversiteit en natuur- en landschapskwaliteit gaan nog steeds achteruit door een gebrek aan geschikte leefgebieden voor dier- en plantensoorten, verstedelijking, versnippering door infrastructuur en door milieu-problemen zoals onvoldoende waterkwaliteit, verdroging en hoge fosfaat- en stikstofemissies door verkeer, industrie en landbouw. Het Planbureau voor de Leefomgeving concludeerde recent dat het verlies van biodiversiteit in Nederland weliswaar wordt afgeremd, maar dat veel beschermde soorten nog een negatieve populatietrend hebben.¹⁾ Nederland voldoet nog lang niet aan de Europese eisen voor bescherming van soorten en kwetsbare leefgebieden. Daarnaast belemmeren diezelfde verstedelijking en versnippering de toegankelijkheid van het landelijk gebied voor recreanten.

Gelukkig boeken we ook successen. We zijn trots dat een aantal kwetsbare soorten in Noord-Holland is teruggekeerd of hun populatie weer groeit, zoals de slechtvalk, lepelaar, ooievaar, raaf, boommarter en eekhoorn. Onze investeringen hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de bescherming en de ontwikkeling van prachtige en kwetsbare landschappen, zoals Laag Holland, de Hoge Berg op Texel en Amstelland. En we zien dat stedelingen onze groengebieden steeds beter weten te vinden om er hun vrije tijd door te brengen. Ook in de toekomst willen wij een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland waarborgen. Na de decentralisatie van het rijksbeleid staan wij voor de uitdaging om deze ambitie te realiseren in een nieuw speelveld: met méér bevoegdheden, maar minder geld. Die uitdaging vormt de aanleiding voor deze agenda. Wij nemen graag onze verantwoordelijkheid om een krachtige rol 'in het groen' te vervullen. Dat betekent wel dat wij scherpe keuzes moeten durven maken. Wij keren terug naar waar het ons écht om gaat: het realiseren van een provinciale groenstructuur voor mensen, dieren en planten. Deze groenstructuur beschermt de biodiversiteit, biedt ruimte voor het behoud door ontwikkeling van de Noord-Hollandse landschappen en is zo toegankelijk mogelijk voor onze bewoners en bezoekers. Tegelijkertijd beperken wij de omvang van de overheidssubsidies. Wij zullen bij de subsidies die resteren het beginsel van gelijke berechtiging toepassen, deze zakelijk

¹⁾ Planbureau voor de Leefomgeving (2012). Balans voor de Leefomgeving 2012. PBL, Den Haag.

aansturen, koppelen aan concreet geformuleerde doelen en het effect ervan regelmatig evalueren. Wij gaan hierover met de betrokken organisaties in gesprek.

Wij willen en kunnen het niet alleen. Groen op de kaart komt er alleen als we samenwerken met bewoners, private partijen, maatschappelijke organisaties en andere overheden. Dat hebben we reeds gedaan bij de totstandkoming van deze agenda. Alle partners in het veld zijn wij dankbaar voor hun betrokkenheid en adviezen. In de komende jaren zullen we hen proberen te verleiden om met ons tot nieuwe allianties, nieuwe

financiële constructies en gebiedsgerichte oplossingen te komen. Ons doel is ons groenbeleid nauwer te verbinden met hun waarden en belangen, in het bijzonder in vijf pilotprojecten: Beheerarme natuur, Ecologisch beheer van provinciale bermen, Nieuwe landgoederen, Duinenfonds en Natuurbegraven.

Kortom: het licht staat op groen! Noord-Holland blijft een provincie waar de biodiversiteit geborgd is, waar de groene leefomgeving een *unique selling point* is en waar bewoners en bezoekers kunnen genieten van het vele groen in hun omgeving. Daarom beschermen en vergroten wij de intrinsieke waarde, de gebruikswaarde en de belevingswaarde van de provinciale groenstructuur. Wij nodigen bewoners, private partijen, maatschappelijke organisaties en andere overheden uit om met ons te werken aan een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland. Gebaseerd op, maar zeker niet beperkt tot, de huidige kwaliteiten. Want het verleden is ons vertrekpunt, maar de toekomst is leidend.

J.H.M. Bond, Mci,
gedeputeerde Landelijk Gebied

BESCHERMEN

NAAR ÉÉN PROVINCIALE GROENSTRUCTUUR

3

Rietorchis

3.1 INLEIDING

Het beschermen en verder ontwikkelen van een aantrekkelijke en functionele groenstructuur voor onze bewoners en bezoekers en voor de flora en fauna van Noord-Holland, beschouwen wij als onze voornaamste opgave. De provinciale groenstructuur bestrijkt grote delen van Noord-Holland en herbergt verschillende functies. Hij beschermt biodiversiteit en biedt ruimte voor klimaatverandering, maakt het behoud door ontwikkeling van de Noord-Hollandse landschappen mogelijk en is zo toegankelijk mogelijk voor bewoners en bezoekers. Om de provinciale groenstructuur ook voor toekomstige generaties te borgen, beschermen wij deze tegen ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen. Wij werken aan de vervolmaking van de groenstructuur door er nieuwe gebieden aan toe te voegen en de ecologische en recreatieve waarden van bestaande groengebieden te vergroten. Hiervoor stellen wij financiële middelen ter beschikking. Deze middelen zetten wij in voor projecten die op de meest doelmatige en doeltreffende wijze bijdragen aan het functioneren van de gehele provinciale groenstructuur.

3.2 PROVINCIALE GROENSTRUCTUUR

De introductie van de provinciale groenstructuur betekent een trendbreuk met het verleden, doordat het onderscheid tussen natuur-, recreatie- en landschapsbeleid vervalft. Dit onderscheid en de daaraan gepaarde stapeling van 'groene beleidscategorieën', vaak geïnitieerd door de Rijksoverheid, was onoverzichtelijk en belemmerde een integrale aanpak van vraagstukken in het landelijk gebied. Wij gebruiken de vrijheid die voortvloeit uit de decentralisatie, om terug te keren naar een overzichtelijke bescherming van onze groenstructuur. De provinciale groenstructuur kent drie planologische beschermingsregimes, die hun grondslag vinden in onze Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS): de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), de bufferzones en het Landelijk gebied (zie de kaarten 1 tot en met 4 en tabel 2, aan het einde van dit hoofdstuk). Zo blijven gebieden behouden die nu worden gewaardeerd om hun natuurschoon, recreatieve kwaliteiten of openheid en vallen toekomstig te ontwikkelen gebieden niet ten prooi aan verstedelijking of ander gebruik dat een groene functie in de weg staat.

Binnen de provinciale groenstructuur voeren wij onze wettelijke taken uit: het beschermen van de Natura2000-gebieden op grond van de Natuurbeschermingswet en het beoordelen van ontheffingsaanvragen in het kader van de Flora- en faunawet. De begrenzing van de provinciale groenstructuur nemen wij op in de Structuurvisie Noord-Holland 2040, de PRVS en het Natuurbeheerplan.

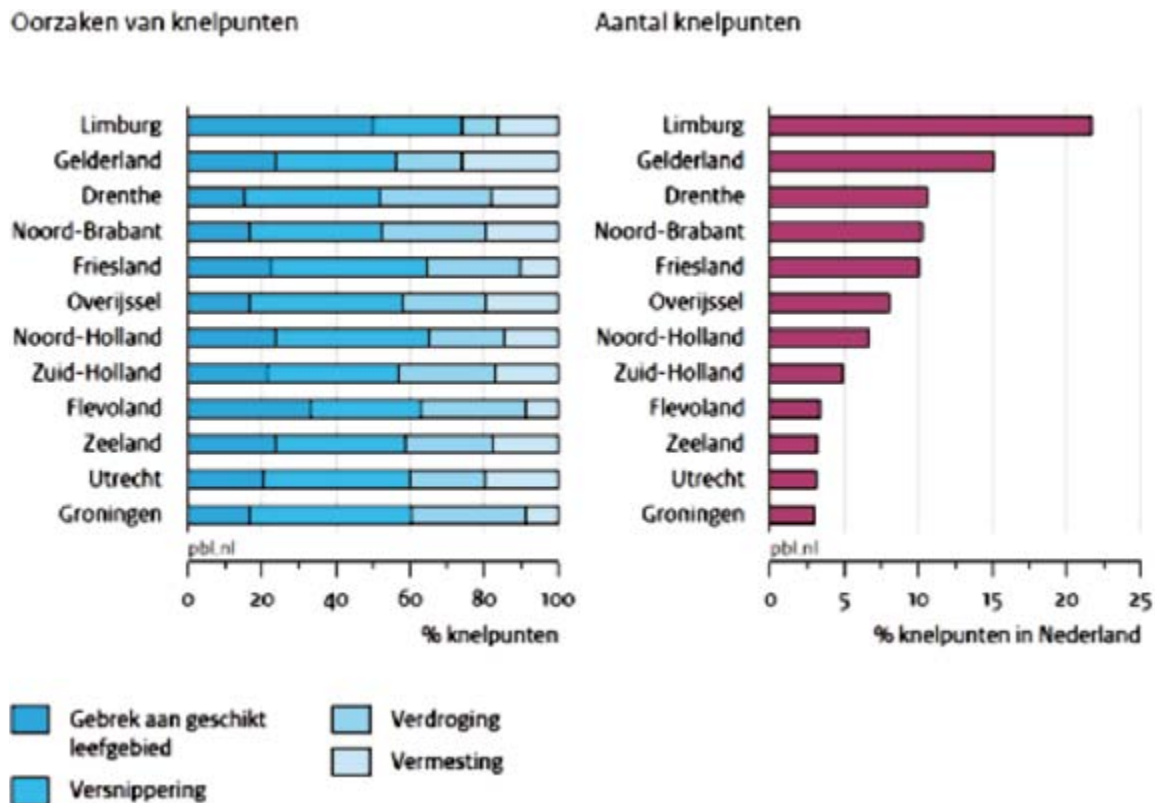
3.3 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

3.3.1 Beschermen en ontwikkelen EHS

De Ecologische Hoofdstructuur is de nationaal samenhangende structuur van te beschermen en te ontwikkelen groengebieden (zie kaart 2). De EHS heeft meerdere functies: het is een ecologisch netwerk, draagt bij aan waterberging en vormt tegelijkertijd het grootste recreatiegebied van Nederland. Op sommige plaatsen is deze structuur ecologisch hoogwaardig (zoals in de Natura2000-gebieden), op andere plaatsen verbindend (de ecologische en recreatieve verbindingen) of meer gericht op vrijetijdsbesteding (zoals in Spaarnwoude, Geestmerambacht en de Nationale Parken). Het Twiske is een mooi voorbeeld dat ecologische en recreatieve functies goed kunnen samengaan: het gebied is aangewezen als EHS en Natura2000-gebied en trok in 2010 ruim 1,1 miljoen recreanten. Diezelfde combinatie van functies zien we ook in het Noord-Hollandse duin-gebied en de Gooise bossen en heidevelden.

Uit evaluaties blijkt dat de gedachte achter de EHS, het verbinden van leefgebieden voor soorten, effectief is om de biodiversiteit te behouden en te herstellen.²⁾ De EHS biedt een antwoord op belangrijke oorzaken van de achteruitgang van biodiversiteit: het gebrek aan geschikt leefgebied en versnippering, waaraan respectievelijk 25% en 40% van de knelpunten bij de instandhouding van soorten te wijten is (zie figuur 1). Ook kan veel winst geboekt worden door de verbetering van natuur-, milieu- en watercondities in reeds gerealiseerde delen van de EHS, door het tegengaan van verdroging, stikstof- en fosfaatemissies en verbetering van de waterkwaliteit. Ten slotte is een groene leefomgeving niet alleen van belang voor de biodiversiteit, maar heeft deze ook positieve effecten op de gezondheid van mensen en speelt deze een rol in de concurrentiestrijd van regio's om bedrijven, werknemers en bezoekers. Voldoende en hoogwaardig groen is een voorwaarde voor duurzame economische groei en biedt de Metropoolregio Amsterdam de kans om zich te profileren ten opzichte van andere metropolen.

²⁾ Planbureau voor de Leefomgeving (2012). Balans voor de Leefomgeving 2012. PBL, Den Haag. Daarnaast bevatten de jaarlijkse Natuurbalansen en diens opvolger, de Balans voor de Leefomgeving van het Planbureau voor de Leefomgeving veel informatie over de effecten van de EHS.

Figuur 1 | Knelpunten bij de instandhouding van soorten (bron: PBL)

Wij willen dus zorgvuldig omspringen met de EHS. Reeds 88% van de Noord-Hollandse EHS is inmiddels verworven of onder particulier natuurbeheer gebracht.³⁾ Afronding van de EHS is noodzakelijk om deze volwaardig te laten functioneren. In 2010 hebben wij de begrenzing van de EHS geoptimaliseerd met de provinciale herijking. De huidige begrenzing vormt een zorgvuldig afgewogen systeem.⁴⁾ Om deze reden stelt het coalitieakkoord dat de planologische bescherming en ruimtelijke reservering van de EHS gehandhaafd blijven. Wij zullen geen nieuwe herijking van de begrenzing uitvoeren. Wel vervalt de beleidscategorie 'robuuste verbindingzones' (Groene Ruggengraat en Van Kust tot Kust). Deze gebieden zijn immers vrijwel geheel als EHS begrensd. Het nog resterende zoekgebied van de robuuste verbindingzone Van Kust tot Kust vervalt, omdat wij te weinig ecologische meerwaarde en lokaal draagvlak zien om ter plaatse nog nieuwe gebieden als EHS te begrenzen.

In kwalitatief opzicht beschouwen wij de EHS als voltooid wanneer de doelstellingen van de ambitiekaart in het Natuurbeheerplan, zijn gerealiseerd. Om de ruimtelijke bescherming te borgen, bepaalt onze PRVS dat alle reeds gerealiseerde delen van de EHS duurzaam moeten worden veiliggesteld door functiewijziging in gemeentelijke bestemmingsplannen. Wij zullen de gemeenten op deze verplichting wijzen. Het uitgangspunt van de planologische bescherming zijn de wezenlijke kenmerken en waarden, die voor elk gebied zijn beschreven in het Natuurbeheerplan. Deze geven een indicatie welke ruimtelijke ontwikkelingen binnen de EHS mogelijk zijn. Zowel in gerealiseerde als in niet-gerealiseerde EHS-gebieden mogen bestemmingsplannen geen ontwikkelingen toestaan die de omzetting naar de groene functie onomkeerbaar belemmeren en de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant aantasten (zie ook paragraaf 3.6). EHS-gebieden die nog niet zijn gerealiseerd en die doorgaans een agrarische functie hebben, houden een agrarische bestemming totdat ze daadwerkelijk zijn verworven. De PRVS laat ruimte voor normale agrarische bedrijfsvoering, maar sluit bijvoorbeeld de aanleg van woningbouw of infrastructuur uit. Om te vermijden dat gemeenten de planologische bescherming van de EHS anders interpreteren dan wij beogen, zullen wij hen nader informeren over de betekenis en inhoud van onze PRVS. Gemeenten houden echter de bevoegdheid om zelf aanvullende planologische regels te stellen, mits ze binnen de kaders van de PRVS blijven.

³⁾ Dienst Landelijk Gebied, in opdracht van de provincies (2012). Natuurmeting op kaart 2012 Noord-Holland. DLG, Den Haag.

⁴⁾ Alterra (2010). Herijking EHS Noord-Holland, een toets vanuit het perspectief van ruimtelijke samenhang. Alterra, Wageningen UR, Wageningen. LEI (2010). Implicaties van de herijking van de EHS in Noord-Holland voor de landbouw; de 'landbouwtoets'. LEI, Wageningen UR, Wageningen.

Om de EHS af te ronden en te blijven investeren in de kwaliteit van reeds bestaande groengebieden – zowel binnen als buiten de Natura2000-gebieden – stellen wij aanvullende middelen beschikbaar. Het Rijk gaat ervan uit dat de EHS is gerealiseerd in 2021. Ook na dat jaartal willen wij echter blijven werken aan de ontwikkeling en bescherming van de EHS. Gelet op het realisatietempo van de afgelopen jaren is ons doel de verwerving of functiewijziging door particulier natuurbeheer van circa 250 hectare per jaar. Zo voltooien wij de volledige EHS (nog circa 3.800 hectare) in vijftien jaar.

Sint Jansvlinder en een hommelt op slangenkruid

3.3.2 Verwerving en doorlevering van gronden

De afronding van de EHS zal doorgaans gebeuren door de verwerving en inrichting van de nog niet gerealiseerde gebieden. Wij herstellen de koopplicht, waardoor grondeigenaren die hun binnen de EHS gelegen gronden willen verkopen, de zekerheid hebben dat de overheid deze gronden verwerft tegen een marktconforme prijs. Daarnaast beschouwen wij particulier natuurbeheer, waarbij grondeigenaren hun gronden inrichten als natuurgebied en de gemeente deze gronden een natuurbestemming geeft, als een goede manier om bij te dragen aan de afronding van de EHS.

De huidige werkwijze voor verwerving, inrichting en doorlevering van gronden is te complex. Wij beraden ons op een nieuw protocol, waarbij wij de volgende uitgangspunten hanteren. Een ieder die groengebieden wil verwerven, inrichten en beheren, wordt daartoe door ons gelijkkelijk in staat gesteld en vergoed, op voorwaarde dat zij deze werkzaamheden op de meest efficiënte en effectieve wijze uitvoeren. De ‘invloedssferenkaart’ vervalt om deze reden. Om de complexiteit van de huidige werkwijze te verminderen, willen wij de verwerving en inrichting van groengebieden zoveel mogelijk zelfstandig door de eindbeheerder laten uitvoeren. De aanleg van natuur- en recreatiegebieden beschouwen wij als een gedeelde verantwoordelijkheid. Ook andere partijen kunnen hiervoor middelen beschikbaar stellen. Daarom willen wij verder experimenteren met gebiedsaanbiedingen ter realisatie van groene doelen door samenwerkende partners, waarbij maatwerk mogelijk is voor de financiering van verwerving en inrichting. Voor onze bijdrage aan het beheer blijft het (vereenvoudigde) Stelsel Natuur- en Landschapsbeheer ons uitgangspunt (zie hoofdstuk 4).

Het uitgangspunt bij de verwerving van gronden is dat dit gebeurt op basis van vrijwilligheid. Onteigening van grondeigenaren beschouwen wij enkel als een optie wanneer is voldaan aan twee voorwaarden. Ten eerste moet minnelijke verwerving tegen een marktconforme prijs, onmogelijk zijn gebleken. Ten tweede moet sprake zijn van een bijzonder provinciaal belang, zoals het realiseren van belangrijke delen van onze groen-

structuur, of afrondingsaankopen waarmee bijvoorbeeld de beheerlasten of de stikstofemissie in het omringende gebied kunnen worden gereduceerd. Gedeputeerde Staten nemen een separaat besluit wanneer onteigening aan de orde kan zijn, waardoor op dat moment ook tegen volledige schadeloosstelling kan worden verworven.

In het Natuurakkoord is opgenomen dat provincies, ter financiering van de EHS, de natuurbeherende organisaties kunnen dwingen om bestaande natuurgebieden te verkopen. Van deze optie maken wij geen gebruik. Wij beschouwen de (gedwongen) verkoop van bestaande natuurgebieden als een vorm van kapitaalvernietiging die niet bijdraagt aan de kwaliteit van onze groenstructuur. Om dezelfde reden zullen wij geen gronden buiten de EHS overdragen aan Staatsbosbeheer, zolang geen duidelijkheid bestaat over de invulling door Staatsbosbeheer van zijn verkooptaakstelling voor gronden buiten de EHS.

3.3.3 Hoogwaardig groen: Natura2000

Vrijwel het gehele Europese Natura2000-netwerk van beschermde natuurgebieden is tevens onderdeel van de EHS. De natuurwaarden van deze gebieden vormen de ruggengraat van de EHS. Het Rijk is eindverantwoordelijk voor het realiseren van de Europese doelen in Natura2000-gebieden. Wij geven, met de inzet van zowel Rijksmiddelen als eigen middelen, uitvoering aan maatregelen die hieraan bijdragen. In 2016 evalueren het Rijk en de provincies in hoeverre de Natura2000-doelen zijn gerealiseerd en welke aanvullende maatregelen nog nodig zijn. Het Planbureau voor de Leefomgeving verwacht dat – op basis van de beschikbare rijksmiddelen – in 2020 de natuurcondities voor 60% van de Natura2000-soorten voldoende zullen zijn.⁵⁾

Voor elk Natura2000-gebied stellen wij, in samenwerking met partners, een zes jaar geldend beheerplan op. In het beheerplan staat welke maatregelen nodig zijn om de Natura2000-doelen te behalen. Bij het opstellen van de beheerplannen benaderen wij de natuur- water- en milieucondities in samenhang aangezien verbetering van deze condities de belangrijkste succesfactor is voor toename van de biodiversiteit. Bij het opstellen van de beheerplannen is ons uitgangspunt dat in Natura2000-gebieden alle functies zijn toegestaan die verenigbaar zijn met de ecologische doelstellingen van deze gebieden. De beheerplannen zullen zijn vastgesteld in 2015, mits het Rijk en de provincies begin 2014 overeenstemming bereiken over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). De PAS biedt kansen om economische ontwikkeling, zoals de uitbreiding van agrarische bedrijven, samen te laten gaan met het realiseren van Natura2000-doelen. Voorwaarde is echter dat de maatregelen die in het kader van de PAS worden overeengekomen, tijdig en in samenhang worden uitgevoerd en dat de effecten ervan worden gemonitord. Wij zullen hiertoe alles in het werk stellen en onze partners, indien nodig, hierop aanspreken.

3.3.4 Recreatief groen: recreatie binnen de groenstructuur

Een belangrijke functie van de provinciale groenstructuur is het bieden van aantrekkelijke recreatiemogelijkheden. Deze zijn van groot belang voor de ontspanning en gezondheid van bewoners en bezoekers van Noord-Holland en voor het vestigingsklimaat binnen de Metropoolregio Amsterdam. Bovendien vormt de groenstructuur een belangrijke toeristische bestemming: één op de drie toeristen in Noord-Holland trekt de natuur in. De bijdrage van recreanten aan de economie is substantieel: in Noord-Holland werd in 2010 voor maar liefst € 419 miljoen besteed door wandelaars en fietsers.⁶⁾ Daarbij is de spin-off voor andere sectoren, zoals agrarische ondernemers, de horeca en de cultuursector, groot. Met name in de Haarlemmermeer en het buitengebied rond Amsterdam en Zaandam bestaat nog een aanzienlijk tekort aan recreatievoorzieningen. In mindere mate geldt dit ook voor West-Friesland en de omgeving van Heerhugowaard en Alkmaar.

Om deze redenen blijven wij investeren in het vergroten en verbeteren van de beleefbaarheid en recreatieve toegankelijkheid van de provinciale groenstructuur. In de afgelopen jaren hebben wij samen met het Rijk en lokale partners gewerkt aan de aanleg van nieuwe recreatiegebieden via het programma Recreatie om de Stad (RodS). Van de oorspronkelijke opgave tot het realiseren van 6.000 hectare nieuw recreatiegebied, is ruim 4.000 hectare verwezenlijkt.⁷⁾ Nu het Rijk het programma RodS heeft geschrapt, stellen wij voor een aantal voormalige RodS-projecten aanvullende financiering beschikbaar. Wij kunnen echter niet volledig de tekorten opvangen die zijn ontstaan door het schrappen van het RodS-programma door het Rijk. Op ons verzoek zijn voor veel voormalige RodS-projecten voorstellen voor versobering opgesteld. Uitgangspunt hierbij was om, in

5) Planbureau voor de Leefomgeving (2012). Analyse van de milieu- en natuureffecten van Bruggen slaan – Regeerakkoord VVD-PvdA. Een quick-scan. PBL, Den Haag.

6) NBTC Nipo Research (2010). ContinuVrijetijdsonderzoek. Ter vergelijking: bestedingen in datzelfde jaar waren € 307 miljoen aan cultuur, € 289 miljoen aan attracties en € 86 miljoen aan watersport.

7) Dienst Landelijk Gebied, in opdracht van de provincies (2012). Natuurmeting op kaart 2012 Noord-Holland. DLG, Den Haag.

plaats van te investeren in de grootschalige verwerving en ontwikkeling van nieuwe recreatiegebieden, te bevorderen dat bestaande agrarische gebieden en cultuurlandschappen beter toegerust worden op de recreatieve vraag vanuit hun omgeving. Wij leggen dus meer nadruk op de aanleg van recreatieve verbindingen zoals voet- en fietspaden, en minder op de omvang en intensieve inrichting van gebieden. Alle projecten waarvoor BBL-gronden beschikbaar worden gesteld, moeten uiterlijk in 2016 zijn afgerond. Voor sommige projecten zullen wij, op basis van een definitief ontwerp en bijdragen van andere partijen, besluiten over een aanvullende bijdrage voor inrichting. Hierbij staan wij open voor de ontwikkeling van nieuwe bestemmingen, al dan niet met een commercieel karakter, die passen bij de recreatieve functie van deze groengebieden.

De aantrekkelijkheid, potentie en draagkracht van verschillende groengebieden voor recreatie in de provincie verschilt sterk. Droogmakerijen als de Haarlemmermeer of de Wieringermeer worden door hun grootschaligheid vaak onaantrekkelijk gevonden door recreanten, terwijl populaire cultuurlandschappen als het Groene Hart of Laag Holland heel kwetsbaar zijn voor ontwikkeling. Dit betekent dat de behoefte en de mogelijkheden voor recreatieve ontwikkeling op het juiste (gebieds)niveau moet worden bepaald. Hiertoe werken wij met regionale partners aan integrale, regionale ontwikkelstrategieën. Doel hiervan is op basis van een gedeeld beeld van de kwaliteiten van een gebied, een gezamenlijk kader op te stellen voor publieke en private investeringen. Daarnaast bieden de ontwikkelstrategieën kansen om aan te haken bij grote ruimtelijke investeringsopgaven en zo kansen voor recreatieve ontwikkeling te benutten. Een concreet voorbeeld is het Rijks-Regio-programma Amsterdam-Almere-Markermeer (RRAAM) en onze bijdrage aan de Blue Deal Hoornse Hop. Hierbij zorgen wij steeds voor een goede koppeling met onze doelen voor economie, toerisme, cultuur en cultuurhistorie, zoals vastgelegd in de Cultuurnota en de Economische Agenda.

Wij vinden het van belang dat recreatiegebieden met een regionale functie, planologisch worden beschermd. Daarom zullen wij voor elk van de nog niet beschermde gebieden afwegen of deze worden toegevoegd aan de EHS (wanneer sprake is van een sterk natuurlijk karakter), aan de bufferzones of aan het Landelijk gebied (wanneer sprake is van intensiever gebruik). Wij constateren een spanningsveld tussen het behoud en beheer van de EHS enerzijds, en anderzijds de herstructureringsopgave en uitbreidingsbehoefte van complexen voor verblijfsrecreatie. Wij streven ernaar om, in ruil voor een bijdrage aan de ontwikkeling en het beheer van groengebieden, ondernemers ruimte te bieden. Uitgangspunt in deze benadering op basis van wederzijds profijt, is dat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS gerespecteerd worden.

Waterrecreatie

Noord-Holland heeft een sterk imago als watersportprovincie. De vele mogelijkheden om het water in de provincie te beleven, dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Het coalitieakkoord onderschrijft dit belang. Om onze positie als watersportprovincie verder te versterken, presenteren wij in 2013 een actieprogramma voor de watersport. Onderdeel hiervan zal een nieuwe investeringsregeling zijn voor voorzieningen voor de rivier- en chartervaart en jachthavens.

Met de nieuwe Waterwet geven provincies duidelijkheid over de verantwoordelijkheid voor het beheer van vaarwegen. Wij hechten aan beheer van het basisrecreatietourvaartnet (BRTN) en zijn bereid om aan de waterschappen een bijdrage te leveren voor het beheer. Wij herijken het BRTN in 2013 om het gebruik en de beheerlasten beter op elkaar af te stemmen. Ook brengen wij de gevolgen van de nieuwe Waterwet voor het routenetwerk voor de kleine recreatievaart in beeld. Hierbij achten wij het sluisbeheer binnen dit routenetwerk primair de verantwoordelijkheid van gemeenten. Wij zullen met hen in gesprek gaan over de gevolgen van de wetswijziging en onze inzet nader bepalen.

3.3.5 Verbindend groen: ecologische en recreatieve verbindingen

Ecologische verbindingen en ecoducten

Naast de realisatie van groene gebieden zijn ook de ecologische verbindingen tussen deze gebieden belangrijk. Ecoducten en ecologische verbindingen dienen als 'groene wegen' om de leefgebieden van soorten te vergroten, waardoor hun overlevingskansen stijgen. Wij continueren onze inzet voor de aanleg van ecoducten in Zuid-Kennemerland en het Gooi en de aanleg van ecologische verbindingen door de gehele provincie. Het hiervoor gereserveerde budget blijft in stand. De aanleg van ecologische verbindingen koppelen wij zoveel mogelijk aan infrastructurele en recreatieve maatregelen. Zo maken wij 'werk met werk'. Ecologische verbindingen en ecoducten hebben dezelfde planologische bescherming als de EHS en zullen, als ze zijn gerealiseerd, als EHS begrensd worden.

Recreatieve verbindingen voor wandelen en fietsen

Wij willen de toegankelijkheid van de provinciale groenstructuur voor wandelaars en fietsers verbeteren.

Daarbij geven wij prioriteit aan de ontwikkeling van regionale routenetwerken en het oplossen van knelpunten

Recreatiegebied Geestmerambacht

in stad-landverbindingen met kernen van meer dan 30.000 inwoners. Hier staat de toegankelijkheid van het landelijk gebied het meest onder druk. Het hiervoor gereserveerde budget blijft in stand. Wij continueren onze bijdrage aan het aanleggen en beheren van boerenlandpaden door agrariërs, omdat deze een belangrijke bijdrage leveren aan de toegankelijkheid van het landelijk gebied. Ze bieden recreanten bovendien de mogelijkheid om het agrarisch bedrijf van nabij te ervaren en bieden agrariërs een mogelijkheid om neveninkomsten te genereren. Daarnaast maken boerenlandpaden vaak deel uit van een wandelroute, zoals langeafstandsroutes, regionale routenetwerken en de wandelroute rond de Stelling van Amsterdam. Bij de aanleg van boerenlandpaden dient rekening te worden gehouden met de bescherming van natuurwaarden. Ook introduceren wij in 2013 een subsidie-regeling voor de aanleg van toeristische overstap-punten (TOP's). TOP's vormen een herkenbare entree van het landelijke gebied en dragen door de aanwezigheid van voorzieningen ten behoeve van bereikbaarheid en informatievoorziening bij aan de toegankelijkheid voor recreanten. In verschillende delen van het land wordt reeds met het systeem gewerkt en ook binnen Noord-Holland werken er regio's aan de implementatie. Met deze subsidieregeling willen wij de ontwikkeling van TOP's binnen de provincie verder stimuleren. Ten slotte continueren wij het beheer en de promotie van het Noord-Hollandpad.

3.4 LANDELIJK GEBIED

Het Noord-Hollandse landschap is vooral een cultuurlandschap. Dat wat we zien (en niet zien) is door de eeuwen heen door mensen ingericht, ingepolderd, onder water gezet of herverkaveld. Het landschap is dynamisch en ook onze waardering van dat landschap verandert met de tijd. Buiten kijf staat echter dat onze Noord-Hollandse landschappen grote cultuurhistorische, functionele en belevingswaarden hebben. Deze waarden zijn onder andere gebaseerd op openheid, kavelstructuren of kenmerkende landschapselementen. De bescherming van deze waarden is al sinds de jaren '30 van de twintigste eeuw succesvol overheidsbeleid. Hierdoor is bijvoorbeeld in het zuiden van de provincie geen dichtgeslibde, grootstedelijke agglomeratie ontstaan, maar een uniek landschap met 'groene scheggen' dat nu zeer gewaardeerd wordt.

Hoewel het Rijk zijn verantwoordelijkheid voor het landschap heeft losgelaten, zien wij geen aaneiding om onze inspanningen voor landschapsbescherming, die wij hebben verinnerlijkt, te stoppen. Onze ambitie is dat wij later met trots de sporen van deze tijd ('het verhaal van het landschap') kunnen terugzien en beleven. Ook willen wij het verhaal van het landschap uitdragen, zodat geïnteresseerden hiervan kennis kunnen nemen en de betrokkenheid bij het landschap groeit. Hierbij betrekken wij ook de ontstaansgeschiedenis die is terug te vinden onder de grond (aardkundige en archeologische waarden). Zowel in het landelijke noorden van de provincie, als in het verstedelijkte zuiden, werken wij samen met betrokken partijen aan het behoud en de ontwikkeling van onze landschappen. Hierbij zoeken wij naar een evenwichtige rolverdeling tussen overheidssturing en het particulier initiatief en stellen we een interdisciplinaire aanpak per gebied centraal. De evaluatie van de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie in 2013, de monitor Landschap & Cultuurhistorie en de ervaringen met de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit, culturele planologie en de Ruimte-voor-ruimte-regeling bieden hier toe belangrijke aanknopingspunten.

Ook zien wij ruimte voor verbetering en vereenvoudiging van ons beleid. De afgelopen jaren zijn op initiatief van overheden op verschillende schaalniveaus denkmodellen, ontwikkelvisies en planologische beschermingsregimes voor landschapsbescherming opgesteld. Dit leidde tot onvoldoende samenhang. In ons collegeprogramma hebben wij aangegeven dat wij de kwaliteiten van het landschap primair langs de weg van de ruimtelijke ordening beschermen. Dit doen wij via twee eenduidige en toegankelijke beschermingsregimes in de Structuurvisie Noord-Holland 2040 en de PRVS: het Landelijk gebied en de bufferzones (zie paragraaf 3.5). Wij laten de planologische beschermingscategorie van de Nationale Landschappen vervallen. Grote delen van de Nationale Landschappen zijn immers reeds zwaarder beschermd als Natura2000-gebied, EHS of bufferzone. Voor de gebieden in de Nationale Landschappen die deze zwaardere bescherming niet hebben, zullen wij bij de volgende herziening van de Structuurvisie Noord-Holland 2040 en PRVS afwegen of zij worden toegevoegd aan de bufferzones of het Landelijk gebied. De aanwezige landschapswaarden en de ruimtelijke druk op deze gebieden zijn bij deze afweging ons uitgangspunt.

In het Landelijk gebied – alle gebieden die geen onderdeel uitmaken van het ‘bestaand bebouwd gebied’ (BBG, zie kaart 4) – is verstedelijking alleen toegestaan wanneer nut en noodzaak zijn aangetoond en is gezorgd voor een goede landschappelijke inpassing. Dit is reeds vigerend beleid, dat wij continueren. De provincie begeleidt ontwikkelingen in deze gebieden indien provinciale belangen in het geding zijn, door vooroverleg en kennisdeling met gemeenten en particulieren over de landschappelijke waarden en inpassingsmogelijkheden. Hierbij willen wij landschapsbescherming verder integreren met de bescherming van stilte, donkerte, werelderfgoed en aardkundige monumenten, die reeds worden genoemd in de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie.

3.5 BUFFERZONES

Vanwege de grote stedelijke druk in het zuiden van de provincie is hier aanleiding voor een aanvullend beschermingsregime. Noord-Holland kent een traditie van scheiding van stedelijke en landelijke functies, met compacte steden en scheggen die toegang bieden tot het groene buitengebied. In het verleden heeft het Rijk deze aanvullende bescherming geboden in de vorm van bufferzones voor de gebieden Amsterdam-Haarlem, Amsterdam-Purmerend, Amstelland-Vechtstreek, Blaricum-Huizen en Utrecht-Hilversum. Wij handhaven de bufferzones en de bescherming die daarbij hoort. In deze gebieden staan wij enkel functies toe die het mogelijk maken deze gebieden duurzaam te behouden, te benutten, te beleven en tegelijkertijd een toegevoegde waarde aan het landschap bieden. Dat betekent dat de bufferzones worden gevrijwaard van grootschalige bebouwing en andere ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en waarden aantasten. De wezenlijke kenmerken en waarden beschrijven wij in de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie en in de meer gebiedsgerichte ontwikkelstrategieën (zie ook paragraaf 3.7.4). De bufferzones zijn van grote waarde voor stedelingen die dicht bij huis van open landschappen willen genieten. Daarom willen wij bij de recreatieve ontwikkeling van de bufferzones, stad en land beter met elkaar verbinden. Dit doen wij onder andere door te investeren in een betere toegankelijkheid en recreatieve voorzieningen.

3.6 AANTASTING EN COMPENSATIE

Ruimtelijke ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en waarden van beschermde gebieden aantasten, zijn in beginsel niet mogelijk. Hierop kunnen wij een uitzondering maken wanneer de ontwikkeling een groot openbaar belang dient, er geen reële alternatieven zijn en de negatieve effecten worden beperkt en gecompenseerd. Met onze bevoegdheid tot het maken van uitzonderingen gaan wij terughoudend om. De wijze waarop de compensatieplicht dient te worden uitgevoerd, beschrijven wij in een geactualiseerde Beleidsregel Compensatie groenstructuur Noord-Holland. Bij grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen bepleiten wij dat de initiatiefnemer ook een bovenwettelijke compensatie uitvoert, om een zorgvuldige inpassing in de omgeving te garanderen. Wij geven hierbij het goede voorbeeld: bij provinciale infrastructuurprojecten – zoals de werkzaamheden aan de N205 – wordt reeds 4% van het projectbudget gereserveerd voor landschappelijke inpassing.

3.6.1 Compensatie binnen de EHS

Compensatienatuur heeft vaak een beperkte ecologische waarde, doordat deze versnipperd of op ecologisch weinig kansrijke locaties wordt aangelegd. Daarom maken wij de inzet van compensatiegelden binnen de EHS en ecologische verbindingen mogelijk. Ook vergroten wij de mogelijkheid voor initiatiefnemers om hun compensatieplicht financieel te voldoen, in plaats van via fysieke maatregelen die voor hen vaak lastig te realiseren zijn. Hierdoor wordt het mogelijk om compensatiegelden te bundelen en ze te gebruiken voor de aanleg van robuuster natuur- of recreatiegebieden, op plekken waar daadwerkelijk ecologische winst kan worden geboekt. Voor compensatie geldt het nabijheids criterium, tenzij gemotiveerd kan worden aangetoond dat compensatie niet in de nabijheid kan plaatsvinden.

3.6.2 Compensatie buiten de EHS ('Landschapscompensatie')

De compensatieplicht in de huidige PRVS is van toepassing op ruimtelijke ingrepen in de EHS, ecologische verbindingen en weidevogelleefgebied. Voor ingrepen in de bufferzones en het Landelijk gebied, zoals de aanleg van woningbouw, golfbanen of campings, geldt nu geen compensatieplicht. Ruimtelijke ontwikkelingen in deze gebieden kunnen daardoor leiden tot verlies van natuur- en landschapswaarden. Wij zullen verkennen welke mogelijkheden de Wet ruimtelijke ordening biedt om het compensatiebeginsel ook in deze gebieden van toe te passen. Een aantal provincies (onder andere Limburg en Zeeland) heeft hiermee reeds ervaring opgedaan. Wij zullen in 2013 aan Provinciale Staten rapporteren over de uitkomsten van deze verkenning.

3.7 GEBIEDSPROGRAMMA'S

In een aantal gebieden in Noord-Holland worden opgaven in het landelijk gebied ter hand genomen in de vorm van een gebiedsprogramma: een bestuurlijk vastgesteld, integraal pakket van maatregelen dat een aantal concrete doelstellingen dient.

3.7.1 Grote wateren en Waddenfonds

De Noordzee, de Waddenzee, het IJsselmeer en het IJmeer/Markermeer zijn omvangrijke en zeer waardevolle Natura2000- en EHS-gebieden. Het Rijk is verantwoordelijk voor de EHS in de grote wateren. Het Rijk en de provincies zijn medebevoegd gezag voor de Natura2000-beheerplannen. Een goede balans tussen ecologie, economie en recreatie in de grote wateren, is ons uitgangspunt. Wij verbinden de kustversterkingen die de komende jaren zullen plaatsvinden, aan het beschermen en ontwikkelen van deze waarden.

Het Waddenfonds is in 2012 aan de provincies overgedragen. Wij zorgen, in samenspraak met de provincies Fryslân en Groningen en in overleg met belanghebbenden, voor een doelmatige en doeltreffende besteding van de middelen en stellen provinciale cofinanciering beschikbaar. Voor besluitvorming over projectfinanciering is een gemeenschappelijke regeling met een eigen bestuur in het leven geroepen. Voor de korte termijn (tot en met 2013) is een aantal pionierprogramma's uitgewerkt die passen binnen de kaders van het lopende uitvoeringsplan Waddenfonds 2010-2014. Deze pionierprogramma's sluiten aan bij vier inhoudelijke thema's, te weten: natuur en water; werelderfgoed, toerisme, recreatie, landschap en cultuurhistorie; duurzame ontwikkeling van havens en energietransitie; landbouw en visserij. Daarnaast is een budget beschikbaar voor lokale innovaties. Voor de langere termijn (vanaf 2014) werken de provincies aan een nieuw uitvoeringsplan 2014-2017. Een interprovinciale Waddenvisie, die aan Provinciale Staten zal worden aangeboden, zal een gemeenschappelijke basis bieden voor dit nieuwe uitvoeringsplan.

3.7.2 Groen in de Kop

Het programma 'Groen in de Kop' is onderdeel van de publieke uitvoeringsagenda Kop van Noord-Holland. Dit programma heeft als doel de ruimtelijk-economische en ecologische structuur van de regio te versterken. Een groene leefomgeving is van groot belang om de regio aantrekkelijk te houden om er te wonen, werken en van de omgeving te genieten. Dat is des te belangrijker gezien de demografische ontwikkelingen en krimp van de beroepsbevolking in dit gebied. In de regio liggen gebieden met hoge natuurwaarden, zoals het Zwanewater, de Grafelijkheidsdunnen, het Amstelmeer en de schorren in de Waddenzee. Een aantal daarvan is tevens beschermd als Natura2000-gebied. Daarnaast willen wij nog enkele kleinere gebieden ontwikkelen ter voltooiing van de EHS. Ook de landschappelijke kwaliteit van de Kop verdient aandacht en versterking. Wij zullen het programma 'Groen in de Kop' in 2013 ontwikkelen, samen met alle betrokken partijen. Hierbij gaan wij uit van een combinatie van publieke en private investeringen.

3.7.3 Laag Holland en het Groene Hart

De veenweidegebieden van Laag Holland en het Groene Hart kennen complexe vraagstukken rond natuur- en waterbeheer, landbouw, veenbehoud, ruimtelijke kwaliteit en vele, soms strijdige gebruiksfuncties. In Laag Holland en het Groene Hart nemen wij een actieve rol: wij blijven participeren in de bestuurlijke overlegvormen en ons inspannen voor de naamsbekendheid en marketing van deze gebieden. Indien gewenst kan het bekende begrip 'Nationaal Landschap' hierbij gebruikt blijven worden.

Het Groene Hart is een uitgestrekt cultuurlandschap tussen de stedelijke centra van de Randstad. Zeventig procent van het gebied bestaat uit strokenverkaveling die typerend is voor veenweiden en die sinds 1900 nauwelijks is veranderd. Binnen het Groene Hart richten wij ons, samen met de provincies Utrecht en Zuid-Holland, op recreatie, promotie en het tegengaan van bodemdaling. Bij ruimtelijke ontwikkelingen is ons

uitgangspunt 'kwaliteit door vitaliteit' en schakelen we het kwaliteitsteam van landschapsarchitecten in, om inpassing op een zorgvuldige wijze te laten plaatsvinden.

Laag Holland is een bijzonder landschap met zijn cultuurhistorische dorpen, lintbebouwing en hoge natuurwaarden. Het is een gebied waar de ontstaansgeschiedenis van het landschap met zijn veengebieden en droogmakerijen nog goed te zien en te beleven is. De metropolitane functie is het duidelijkst merkbaar in een straal van twintig kilometer om de steden. Hier kunnen de stadsbewoner en de toerist uitwaaien om wandelend, fietsend of per fluisterboot het landelijk gebied te verkennen. Wij blijven hier een behoudend landschapsbeleid voeren. We versterken de verbinding tussen stad en platteland door verdere verbreding van de landbouw en het bevorderen van recreatief-toeristische arrangementen door ondernemers, zoals het aanbieden van overnachtingsfaciliteiten, de Poort van Waterland en waterrecreatie. Wij onderzoeken of er in de driehoek tussen provincie, gemeente en ondernemers, onnodig knellende regelgeving aanwezig is die de verdere ontwikkeling van deze activiteiten in het landelijk gebied belemmert.

In de veenweidegebieden streven wij, vanuit de belangen van klimaatbestendigheid en ruimtelijke kwaliteit, naar veenbehoud en het tegengaan van bodemdaling. Dit vraagt duidelijke keuzes per deelgebied. Daarom zijn wij in 2010 gestart met scenariostudies en een maatschappelijke kosten-batenanalyse (mkba), samen met alle partners in het veld. Tabel 1 bevat per deelgebied van Laag Holland de gewenste ontwikkelingsrichting. Als laatste stap in het gebiedsproces zullen wij deze in 2013, samen met de gebiedscommissie Laag Holland, verder uitwerken. De projecten in tabel 1 worden gefinancierd uit het Programma Westelijke Veenweiden, de pilot-GLB voor Laag Holland en bijdragen van provincie, gemeenten en hoogheemraadschap.

Tabel 1 | Toekomststrategie veenweidegebieden

Veendikte	Beleid	Uitvoering
<p>Gebieden met meer dan 2,50 meter veendikte.</p> <p><i>Oostzanerveld, Varkensland, Westzaan, delen van het Wormer- en Jisperveld, delen van het Ilperveld.</i></p>	<p>In gebieden met een marginale landbouwfunctie staat veenbehoud en verbetering van de waterkwaliteit voorop. Eventueel worden delen van het gebied passief vernat en/of worden bestaande onderbemalingen opgeheven. Wij investeren hierin, aangezien deze investering een langjarig rendement op natuur- en landschapswaarden heeft. Financiering van deze maatregelen gebeurt via het Programma Westelijke Veenweiden en middelen voor de realisatie van de EHS.</p>	<p>Wormer- en Jisperveld: herinrichting van 250 hectare waterbodembodem via project Wormer- & Jisperwater. Tegengaan afkalving van oevers door plaatsing van 4,4 km natuurlijke beschoeiing. <i>Trekker:</i> Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.</p> <p>Ilperveld: herstel van veengroei op een voormalig agrarisch perceel. <i>Trekker:</i> Landschap Noord-Holland.</p> <p>Westzaan: verbraking conform doelen van Natura2000. Project is nog onvoldoende uitgekristalliseerd; studie naar geschikte aanvoertracés loopt nog. Wij zullen, in overleg met het ministerie, uiterlijk medio 2013 een beslissing over dit project nemen. <i>Trekker:</i> provincie Noord-Holland.</p> <p>Oostzanerveld: opstarten van een werkgroep met alle betrokken partijen. <i>Trekker:</i> gemeente Oostzaan.</p>
<p>Gebieden met meer dan 2,50 meter veendikte.</p> <p><i>Delen van het Wormer- en Jisperveld, delen van het Ilperveld.</i></p>	<p>In gebieden met een redelijke of goede landbouwfunctie nemen we alleen maatregelen die bodemdaling tegengaan als deze passen binnen de agrarische bedrijfsvoering, zoals onderwaterdrainage of het langer nathouden van greppels.</p>	<p>Wormer- en Jisperveld: proef met onderwaterdrainage en optimalisatie weidevogelbiotoop. Circa 31.000 meter greppelherstel. <i>Trekker:</i> Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.</p>
<p>Gebieden met 1,00 tot 2,50 meter veendikte.</p> <p><i>Polder Zeevang, Eilandspolder-Oost.</i></p>	<p>In deze gebieden nemen we maatregelen die bodemdaling tegengaan en passen binnen de agrarische bedrijfsvoering, zoals onderwaterdrainage of het langer nathouden van greppels.</p>	<p>Zeevang: voorgenomen peilverlaging wordt niet uitgevoerd. Realisatie natte natuur in Zeevang-Oost en Zandbraak. Slimme gebiedsbesturing watersysteem om inlaat gebiedsvreemd water te verminderen. Flexibel peilbeheer in de natuurgebieden. Realisatie 300 hectare onderwaterdrainage. Verbeteren verkaveling door ruilproces. <i>Trekker:</i> provincie Noord-Holland.</p>
<p>Gebieden met minder dan 1,00 meter veendikte.</p> <p><i>Polder Mijzen, polder Oterleek</i></p>	<p>In deze gebieden nemen we geen specifieke maatregelen, gericht op veenbehoud.</p>	
<p>Gebieden met een kleidek op veen.</p> <p><i>Waterland, polder Assendelft, polder de Uitgeester- en Heemskerkerbroek, Beetskoog, Kalverpolder, Eilandspolder-West.</i></p>	<p>In deze gebieden nemen we geen specifieke maatregelen, gericht op veenbehoud, omdat het kleidek de bodemdaling remt. Uitzondering is project Kalverpolder, vanwege de cultuurhistorische waarden en Natura2000-status.</p>	<p>Kalverpolder: herstel van waterhuishouding, ophogen 10 hectare maaiveld met bagger, kadeverbetering, koppelen van onderbemalingen, opengraven dichtgegroeide greppels, inrichting van gedeelten als plasdras. <i>Trekker:</i> gemeente Zaanstad.</p>

Pilot Beheerarme Natuur

We starten een pilot om in een nader te bepalen EHS-gebied te experimenteren met 'beheerarme natuur'. Doel van de pilot is te onderzoeken in hoeverre beheerarme natuur een bijdrage kan leveren aan efficiënter beheer, hogere ecologische waarden en de natuurbeleving van bewoners. Met deze pilot geven wij invulling aan motie 9-1, die Provinciale Staten op 7 november 2011 hebben aangenomen. Begin 2013 verkennen wij welk gebied geschikt is voor de uitvoering van deze pilot. Hierbij betrekken wij de gemeenten, de natuur-beherende organisaties en het hoogheemraadschap. Vanzelfsprekend past de pilot binnen de randvoorwaarden die Natura2000 stelt. Medio 2013 zullen wij de keuze voor het gebied aan Provinciale Staten voorleggen. Daarna start de uitvoering van de pilot. Wij zullen in 2016 aan Provinciale Staten rapporteren over de voorlopige effecten van de pilot (beleving, ecologie en kosten). Wij zullen dan ook aangeven of het wenselijk is de pilot uit te breiden naar andere gebieden in Noord-Holland.

3.7.4 Metropolitane Landschap

In het verstedelijkte zuiden van de provincie werken gemeenten en provincie samen in het bestuurlijk overlegverband Metropoolregio Amsterdam (MRA). Het landschap is één van de aandachtvelden van de MRA, aangeduid met de term 'het Metropolitane Landschap'. Het belangrijkste kenmerk van het Metropolitane Landschap is een intensieve relatie tussen stad en land. Verder is het Metropolitane Landschap bijzonder door zijn diversiteit: het omvat de stranden en duinen, de Stelling van Amsterdam, de Hollandse meren, de Amsterdamse scheggen, Laag Holland, het Groene Hart en de stadslandschappen. Deze landschappen dragen bij aan een hoogwaardig woon- en leefklimaat en maken de MRA internationaal concurrerend. Het economisch rendabel houden van dit landschap en het afwegen van de opgaven voor wonen, cultuur, landschap, infrastructuur en economie, zijn belangrijke uitdagingen voor de komende jaren. In een tijd waarin economische ontwikkeling hoog op de bestuurlijke agenda staat, vinden wij dat de aandacht voor ontwikkeling en beheer van het landschap niet mag ontbreken. De gebiedsgerichte uitwerking daarvan vindt plaats binnen de ontwikkelstrategieën. Dit gebeurt al voor de Amstelscheg, de bufferzone Amsterdam-Haarlem en de binnen-duinrand van Zuid-Kennemerland. Wij zien in deze trajecten voor onszelf een regisserende rol en dragen bij aan kleinschalige investeringen.

3.7.5 Groene AS

De Groene AS is een ecologische en recreatieve verbinding tussen Amstelland en Spaarnwoude. Sinds 1995 werken we met regionale partners aan het verbinden van geïsoleerd geraakte oude veenweiderestanten aan de zuidwestzijde van Amsterdam. Hierdoor kunnen planten en dieren zich weer verspreiden en wordt een aantrekkelijk recreatief netwerk gerealiseerd. Veel is al gerealiseerd, waaronder de Lange Bretten, het Schinkelbos, delen van de Tuinen van West, de Bovenlanden Aalsmeer en de groenstructuur door Amstelveen. In 2013 willen we met onze regionale partners afspraken maken over de nog resterende inspanningen en investeringen om de Groene AS af te maken.

3.7.6 Groene Uitweg

De Groene Uitweg richt zich op het behoud en de versterking van de landschappelijke kwaliteiten van de Noordelijke Vechtstreek. Er wordt geïnvesteerd in natuur, recreatie, cultuurhistorie, landbouw en landschap. Het programma is (financieel) gekoppeld aan de realisatie van nieuwe infrastructuur tussen Schiphol en Almere. We zullen onze inzet in dit programma onverkort voortzetten.

Tabel 2 | Provinciale groenstructuur

Omschrijving	Planologische bescherming en compensatie	Verwerving en inrichting	Beheer
<p>Ecologische Hoofdstructuur</p> <p>De EHS is het provinciaal netwerk met ecologisch en recreatieve waarden, gericht op duurzame ecologisch-recreatieve functies.</p> <p><i>Groene beleidscategorieën die binnen de EHS zijn gelegen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vrijwel alle Natura2000-gebieden • Nationale Parken • Ecologische verbindingen • Delen van afgeronde RodS-projecten <p><i>Beleidscategorieën die worden beëindigd:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Robuuste verbindingzones • Recreatie om de Stad 	<p><i>Planologische bescherming:</i> Via het Barro en de PRVS. Grondslag zijn de wezenlijke kenmerken en waarden in het Natuurbeheerplan.</p> <p>Voor Natura2000-gebieden via de Natuurbeschermingswet. Grondslag zijn de Natura2000-doelen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen.</p> <p><i>Compensatie:</i> Via de PRVS en de Beleidsregel compensatie groenstructuur Noord-Holland. Voor Natura2000-gebieden aanvullende compensatie op grond van de Natuurbeschermingswet.</p>	<p>Uitgangspunt is functiewijziging in het bestemmingsplan van de gronden binnen de EHS. Dit kan gebeuren na verwerving en inrichting of door particulier natuurbeheer.</p>	<p>Een provinciale bijdrage aan het beheer leveren wij via het Stelsel Natuur- en Landschapsbeheer, de recreatieschappen, of eenmalige afkoop van beheerlasten.</p>
<p>Bufferzones</p> <p>De bufferzones zijn een aanvullend beschermingsregimes in het stedelijke zuiden van de provincie, gericht op het openhouden van het landschap en het vrijwaren van deze gebieden van bebouwing.</p> <p><i>Groene beleidscategorieën die onderdeel kunnen uitmaken van de bufferzones:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Delen van afgeronde RodS-projecten • Delen van de Nationale Landschappen <p><i>Beleidscategorieën die worden beëindigd:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nationale Landschappen 	<p><i>Planologische bescherming:</i> Via de PRVS. Grondslag zijn de wezenlijke kenmerken en waarden in de Leidraad Landschap & cultuurhistorie en de ontwikkelstrategieën.</p> <p><i>Compensatie:</i> Wij verkennen de mogelijkheden om het compensatiebeginsel in te voeren voor de bufferzones en het Landelijk gebied (landschapscompensatie).</p>	<p>Uitgangspunt is het behoud van de landschappelijke waarden. Dit gebeurt door middel van onze bevoegdheden in de ruimtelijke ordening. De verwerving of inrichting van gebieden in de bufferzones is niet noodzakelijk. Financiering is daarmee slechts in zeer beperkte mate noodzakelijk.</p>	<p>Wij verstrekken geen structurele bijdragen aan het beheer.</p>
<p>Landelijk gebied</p> <p>Het Landelijk gebied is het algemeen beschermingsregime voor het landelijk gebied (buiten bestaand bebouwd gebied, BBG). In het Landelijk gebied worden ruimtelijke ontwikkelingen alleen toegestaan wanneer nut en noodzaak zijn aangetoond en is gezorgd voor een goede landschappelijke inpassing.</p> <p><i>Groene beleidscategorieën die onderdeel kunnen uitmaken van het Landelijk gebied:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Delen van afgeronde RodS-projecten • Delen van de Nationale Landschappen 	<p><i>Planologische bescherming:</i> Via de PRVS.</p> <p><i>Compensatie:</i> Wij verkennen de mogelijkheden om het compensatiebeginsel in te voeren voor de bufferzones en het Landelijk gebied (landschapscompensatie).</p>	<p>Uitgangspunt is het behoud van de landschappelijke waarden. Dit gebeurt door middel van onze bevoegdheden in de ruimtelijke ordening. De verwerving of inrichting van gebieden in het Landelijk Gebied is niet noodzakelijk. Financiering is daarmee slechts in zeer beperkte mate noodzakelijk.</p>	<p>Wij verstrekken geen structurele bijdragen aan het beheer.</p>

4

BEHEREN

KIEZEN VOOR KWALITEIT

4.1 INLEIDING

Natuur-, landschaps- en recreatiebeheer kan vele vormen aannemen. Afhankelijk van de natuurdoelen en maatschappelijke wensen kan beheer variëren van zeer extensief, gericht op natuurlijke successie, tot zeer intensief, met maatregelen zoals begrazing, beweiding, plaggen, kappen, hooien, maaien en bejaging. Ook indirect beheer, gericht op het tegengaan van ongewenste externe invloeden zoals water- of bodemverontreiniging, speelt een belangrijke rol bij het realiseren van natuurdoelen.

De provincies zijn verantwoordelijk voor de sturing op, en medefinanciering van, adequaat beheer. Hieronder verstaan wij beheer dat zich richt op het duurzaam, effectief en efficiënt realiseren van de beheerdoelen die wij vastleggen in het Natuurbeheerplan. Bij onze keuze voor beheerdoelen en de afweging of wij subsidie beschikbaar stellen voor de financiering van het beheer, laten wij ons leiden door de functie van het gebied in de groenstructuur, beheerbaarheid en beleefbaarheid (recreatieve ontsluiting) en het samenspel tussen de aanwezige gebiedskwaliteit en de daarbinnen levende planten en dieren. Om deze reden achten wij een nauwe afstemming tussen het 'gebiedenbeheer' en het 'soortenbeheer' noodzakelijk. In beginsel streven wij naar het bevorderen van de natuurlijke dynamiek. Hierop maken wij een uitzondering als openbare veiligheid, zwaarwegende redenen van economisch belang, kwetsbare soortenpopulaties of cultuurhistorische waarden een intensiever beheer vragen.

4.2 ORGANISATIE EN FINANCIERING VAN HET BEHEER

De financiering van het beheer beschouwen wij nadrukkelijk als een gedeelde verantwoordelijkheid van de overheid en de beheerders. Noord-Holland kent een groot aantal beheerders van natuur, recreatie, landschap en cultuurhistorisch erfgoed: natuurbeherende organisaties, particuliere eigenaren, agrariërs, recreatieschappen, waterschappen en gemeenten. Kaart 6 geeft een beeld van de huidige eigendommen van natuurbeherende organisaties en de werkingsgebieden van de recreatieschappen. Wij vragen van beheerders een adequaat beheer, tegen minder kosten. Dit houdt in ieder geval in dat zij dienen te zorgen voor samenhangend beheer in een gebied – ook in relatie met cultuurhistorisch erfgoed en water- en milieudoelen. De kwaliteit en het resultaat van het beheer toetsen wij door certificering van beheerders en monitoring van natuurwaarden. Op basis hiervan kunnen wij besluiten tot aanpassing van de beheerdoelen en provinciale subsidiëring.

Daarnaast verwachten wij dat beheerders overheidsmiddelen zo doelmatig mogelijk inzetten en de financiering van hun organisatie zodanig vormgeven, dat zij een toekomstige vermindering van overheidsfinanciering kunnen opvangen. Ondersteund door de provincie hebben de beheerders eind 2012 afspraken gemaakt over verdergaande samenwerking. Deze samenwerking heeft onder andere betrekking op zogenoemde *back-office*-taken, waardoor efficiencyvoordelen ontstaan die de beheerders meer ruimte geven voor regionaal maatwerk, het intensief betrekken van hun eigen leden, vrienden, vrijwilligers en sponsors en het genereren van meer eigen inkomsten. Eind 2013 zullen wij met de beheerders deze afspraken evalueren en bezien op welke manier wij hen kunnen begeleiden om verdere efficiencyvoordelen te realiseren. Wij dragen hier zelf aan bij door, in samenspraak met de beheerders, het Stelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL), op grond waarvan beheersubsidies worden toegekend, te vereenvoudigen. Wij onderzoeken of collectieve subsidieaanvragen en *lump sum*-subsidies hieraan kunnen bijdragen. Ook zullen wij de organisatie van het beheer van natuur, recreatie, landschap en cultuurhistorisch erfgoed aan de orde blijven stellen in de Metropoolregio Amsterdam en andere gremia. De dichtheid aan organisaties en de noodzaak om de beperkte beheermiddelen zoveel mogelijk 'in het veld' te besteden, geven hier alle aanleiding toe.

4.3 BEHEER BINNEN DE EHS

Binnen de EHS zetten wij in op adequaat beheer van natuur- en landschapswaarden, met een zo groot mogelijke recreatieve toegankelijkheid. Het einddoel is dat de EHS duurzaam is geborgd door functiewijziging en het beheer langjarig is zeker gesteld door particulier natuurbeheer of beheer door natuurbeherende organisaties. Wij werken dit uit in het Natuurbeheerplan en de Natura2000-beheerplannen. Reeds sinds de jaren zeventig van de 20ste eeuw wordt, binnen wat later de EHS is gaan heten, gestreefd naar duurzaam, langjarig natuurbeheer. Hierbij kon agrarisch natuurbeheer een tussenstap zijn. Dit streven voltooiën wij door in de ambitiekaart van het Natuurbeheerplan binnen de EHS uitsluitend natuurbeheertypen op te nemen. Wij beschouwen het beheer van landschapselementen zoals lanen, poelen, houtwallen en karakteristieke beplanting als onderdeel van het reguliere natuurbeheer. Wij laten daarom in het Natuurbeheerplan de landschapsbeheertypen vervallen.

Veel gronden binnen de EHS zijn in eigendom van natuurbeherende organisaties en worden (langjarig of kortlopend) verpacht. Wij zijn geen partij in de private rechtsverhouding tussen pachters en verpachters. Wel zijn zij uiteraard gehouden aan de natuur- en beheerdoelstellingen die voor het desbetreffende gebied zijn vastgelegd in het Natuurbeheerplan en de Natura2000-beheerplannen. Wanneer deze niet worden nageleefd, kunnen wij handhavend optreden.

Biologische landbouw kan een complementair effect hebben bij het realiseren van beheerdoelen in en rond de EHS. Onze doelen voor biologische landbouw staan beschreven in onze Agenda Landbouw.

Pilot ecologisch beheer van provinciale bermen

De provinciale wegen en vaarwegen lopen als linten door Noord-Holland. Wij starten een pilot om meer bermen van provinciale wegen ecologisch te beheren. Hiermee is veel winst te behalen: de bermen kunnen rijk zijn aan flora en fauna en daardoor een belangrijke verbindingroutes vormen voor planten en dieren. Door vroegtijdig maaien en onkruidbestrijding gaat echter veel verloren. In Noord-Holland ligt ongeveer 560 kilometer wegen in beheer, met in totaal circa 1.000 hectare wegbermen. Daarvan wordt momenteel 1 procent ecologisch beheerd door Landschap Noord-Holland. Wij streven met deze pilot naar een toename met ongeveer 50 kilometer ecologisch beheerde bermen binnen een periode van twee jaar. Na drie jaar toetsen wij het effect van deze pilot op de natuur en bepalen we of een hogere doelstelling haalbaar is. Wij rapporteren hierover eind 2015 aan Provinciale Staten.

4.4 BEHEER DOOR RECREATIESCHAPPEN

De recreatieschappen zijn in de jaren zeventig van de 20ste eeuw in het leven geroepen om recreatiegebieden te ontwikkelen en te beheren. Na veertig jaar is de doelstelling van de recreatieschappen niet wezenlijk veranderd. Wel vraagt de bestuurlijke, financiële en ruimtelijke omgeving waarin de recreatieschappen opereren, om een herbezinning.

Binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) komt een groot aantal opgaven bij elkaar. Om de samenhang tussen alle verschillende opgaven te bewaken, is een bovenlokale, ruimtelijke afweging nodig ten aanzien van (onder andere) de ontwikkeling van soms grootschalige recreatieve voorzieningen. Wij vinden dat deze ruimtelijke afweging niet kan plaatsvinden binnen de recreatieschappen, aangezien hun kerntaak is het beheer van bestaande gebieden te verzorgen. Om deze afweging op een juiste manier te laten plaatsvinden, ontwikkelen wij – in samenspraak met onze MRA-partners – ontwikkelstrategieën voor deelgebieden van het Metropolitane Landschap (zie paragraaf 3.7.4). Het grote aantal bestuurlijke overlegstructuren binnen de MRA – waaronder een flink aantal recreatieschappen – zorgt voor bestuurlijke drukte en onduidelijkheid welk overlegorgaan waarover beslist. Wij streven naar vereenvoudiging en verduidelijking van bestuurlijke besluitvorming en presenteren hiertoe in 2013 een voorstel voor een nieuw organisatorisch model voor de recreatieschappen. Hierbij gaan wij tevens in op mogelijkheden tot verevening van de lusten en de lasten van het beheer van recreatieve voorzieningen tussen recreatieschappen. Over de financiering van het beheer in nieuwe recreatiegebieden met een regionale functie zullen wij per geval met onze lokale partners in overleg treden.

De ruimtelijke druk op de recreatieschappen in het noordelijk deel van de provincie is minder groot. Wij zijn van mening dat de gemeenten binnen deze recreatieschappen de toekomst van hun recreatiegebieden ook zonder bestuurlijke deelname van de provincie kunnen vormgeven. Wij constateren dat de ontwikkelopgave van recreatieschap Geestmerambacht na de recente uitbreiding, is voltooid. Ook zien wij in deze regio geen grootschalige, nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Wij zullen daarom uit het recreatieschap Geestmerambacht treden. Over de wijze waarop dit vorm krijgt, zullen wij met de participanten in het recreatieschap in gesprek treden. Wij treden niet toe tot Recreatieschap Westfriesland. Via de planologische bescherming van de provinciale groenstructuur blijven wij kaders stellen voor ontwikkelingen in de recreatieschappen.

Wij constateren dat de financiële lasten van beheer, onderhoud, toezicht en exploitatie van recreatiegebieden, blijven stijgen. De bereidheid van de participanten in de recreatieschappen om financiële tekorten aan te vullen, is gering. Wij zullen onze bijdrage aan de recreatieschappen handhaven, op voorwaarde dat ook de andere participanten dat doen. Wij constateren een discrepantie in de balans tussen de bijdragen van elk van de participanten en hun zeggenschap in het bestuur. Het adagium 'wie betaalt, bepaalt', gaat nu niet op. Wij zullen in de recreatieschappen waarin wij blijven participeren inzetten op een stemverhouding die beter aansluit bij dit adagium.

4.5 WEIDEOGELBEHEER

Bij agrarisch natuurbeheer worden natuurbeherende werkzaamheden ingepast in de agrarische bedrijfsvoering. Het grootste deel van het agrarisch natuurbeheer bestaat uit beheer voor weidevogels, zoals grutto's, Kievieten, scholeksters en tureluurs. De afgelopen decennia hebben wij het agrarisch natuurbeheer ondersteund. Ondanks de inspanningen van agrariërs en forse investeringen van de overheid (in 2011: circa € 3,5 miljoen beheersubsidie en € 0,7 miljoen subsidie voor ondersteunende organisaties, loopt de weidevogelpopulatie in veel gebieden nog altijd hard terug. Als voorbeeld kan de gruttopopulatie gelden, die sinds 1990 jaarlijks met 3% tot 5% afneemt.⁸⁾ Deze terugval heeft meerdere oorzaken, zoals intensivering van de landbouw, verstedelijking, klimaatverandering en predatie door onder andere vossen. Dit zijn deels autonome ontwikkelingen. Een koerswijziging ten aanzien van weidevogelbescherming en de positie van agrarisch natuurbeheer binnen ons natuurbeleid, is daarom nodig.

Ondanks de terugval van de weidevogelpopulatie blijft Noord-Holland nog steeds één van de provincies met de hoogste weidevogeldichtheid. Weidevogels hebben zowel een ecologische als cultuurhistorische waarde die bescherming blijft verdienen. De manier waarop dit gebeurt, zal echter veranderen. Het Rijk wordt per 2014 verantwoordelijk voor het agrarisch natuurbeheer buiten de EHS, waarbij een koppeling wordt nagestreefd met het nieuwe Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor de periode 2014-2020. Om deze reden zien wij voor onszelf geen rol meer weggelegd voor de subsidiëring van het agrarisch natuurbeheer buiten de EHS. In deze gebieden is het Rijk vanaf 2014 verantwoordelijk voor de eventuele verlenging van aflopende beheerovereenkomsten. Om een zorgvuldige overdracht van het agrarisch natuurbeheer buiten de EHS te bewerkstelligen, zullen wij het Rijk terzijde staan met onze inhoudelijke en gebiedsspecifieke kennis.

Er liggen ook veel gebieden met een grote weidevogelpopulatie binnen de EHS. Voor deze gebieden blijven wij ons inzetten, vanuit onze ambitie om de EHS optimaal te laten functioneren. Wetenschappelijk onderzoek en praktijkervaring bevestigen dat de enige zinvolle manier van weidevogelbescherming is, in te zetten op kerngebieden waar optimale condities worden geschapen voor weidevogels.⁹⁾ Onderdelen hiervan zijn openheid, een hoog waterpeil en kruidenrijk grasland. Binnen de EHS zetten wij in op de bescherming weidevogels in deze kerngebieden door particulier natuurbeheer of verwerving. Op deze manier kan, na functiewijziging, een langjarige beheerovereenkomst worden gesloten en kunnen de optimale condities worden gegarandeerd. Op basis van wetenschappelijk onderzoek zullen wij begin 2013 de ligging van de Noord-Hollandse kerngebieden bepalen. Op de wijze waarop weidevogelleefgebied in de toekomst planologisch wordt beschermd, zullen wij ons beraden. Vanuit de wens tot bescherming van kerngebieden, is goed denkbaar dat het planologisch beschermde weidevogelleefgebied zal worden ingekrompen of dat (delen van) de kerngebieden als EHS zullen worden aangewezen. Een afweging hierover maken wij bij een volgende wijziging van de Structuurvisie Noord-Holland 2040 en PRVS en het Natuurbeheerplan.

4.6 FLORA- EN FAUNABEHEER

Onder een goed natuur- en landschapsbeheer verstaan we ook de bescherming en het beheer van inheemse plant- en diersoorten. Op grond van de Flora- en faunawet beoordelen wij ontheffingsaanvragen op de verboden tot doden, verstoren of beschadigen van beschermde dieren en hun holen, nesten en eieren. Bij de afweging of wij een ontheffing verlenen zoeken wij steeds een balans tussen de instandhouding van een populatie en bescherming van de intrinsieke waarde van dieren enerzijds, en maatschappelijke belangen zoals volksgezondheid, openbare veiligheid en het tegengaan van belangrijke schade aan gewassen of flora en fauna anderzijds. Wij verlenen enkel een ontheffing wanneer de aanvraag daartoe voldoende is onderbouwd en deugdelijk is gemotiveerd dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn. Onze handhavers zien toe op een correcte naleving van de Flora- en faunawet.

Het faunabeheer zelf is geen publieke taak; hiervoor zijn de grondgebruikers en jachthouders, verenigd in de Faunabeheereenheid, primair verantwoordelijk. De Faunabeheereenheid, een zelfstandig samenwerkingsverband van jachthouders, weegt af welk faunabeheer wenselijk is en coördineert het planmatig beheer. Op basis van haar faunabeheerplan vraagt de Faunabeheereenheid hiertoe ontheffingen aan. Wij achten ons verantwoordelijk voor de monitoring van de effecten van beheermaatregelen op populaties, zodat een scherp zicht op de instandhouding van soorten gewaarborgd blijft.

⁸⁾ Kenniscentrum weidevogels. Jaarboek weidevogels Noord-Holland 2011.

⁹⁾ Teunissen, W.A., et al. 2012. Op naar kerngebieden voor weidevogels in Nederland. Werkdocument met randvoorwaarden en handreiking. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 2344. Nijmegen, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Sovon-rapport 2012/21, Feanwâlden, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, A&W-rapport 1799

Wanneer duidelijkheid bestaat over nieuwe wetgeving voor flora- en faunabeheer, zullen wij de vigerende beleidsnota flora- en faunabeleid actualiseren. Hierbij besteden wij aandacht aan de raakvlakken met het overige groene beleid en met beleidsvelden zoals landbouw, water en verkeer. Een voorbeeld hiervan is het effect van de aanleg van ecologische verbindingszones en natte natuurgebieden op de ganzenpopulatie.

4.6.1 Ganzen

Noord-Holland heeft een grote en nog steeds groeiende ganzenpopulatie, die een risico vormt voor de vliegveiligheid en voor schade zorgt aan landbouwgewassen en natuurwaarden. Deze schade is de afgelopen jaren fors gestegen: in 2011 werd liefst 22% van de landelijke uitkeringen voor tegemoetkoming in ganzenschade in Noord-Holland uitgekeerd: een bedrag van ruim € 3 miljoen.¹⁰⁾ Binnen Noord-Holland vormen de uitkeringen voor ganzenschade 81% van alle schadeuitkeringen. Deze trend moet worden omgebogen. Met de decentralisatie van het Faunafonds worden de provincies verantwoordelijk voor de financiering van de tegemoetkomingen in faunaschade. Om de kosten van de schade die ganzen veroorzaken een halt toe te roepen willen wij, samen met andere provincies en maatschappelijke partners, zorgen dat de ganzenschade wordt teruggebracht tot het niveau van 2005. Maatregelen die hiertoe worden genomen hebben deels een preventief karakter, zoals het schudden van eieren, een 'gansonvriendelijke' inrichting van gebieden of het aanpassen van teelt(oogst). Daarnaast verlenen wij reeds ontheffingen die schadebestrijding door afschot mogelijk maken. Als uiterst middel kunnen wij ontheffingen verlenen voor vangacties in de ruitijd.

Wij handhaven het uitgangspunt dat wanneer de overheid aan de grondgebruiker voldoende mogelijkheden biedt tot schadebestrijding, het Faunafonds geen tegemoetkoming in de schade uitkeert. Zo ontstaat voor grondgebruikers een financiële prikkel om kosten van schade door ganzen, te beperken. Ook van de natuurbeherende organisaties verwachten wij dat zij maatregelen nemen om de ganzenpopulatie in natuurgebieden, terug te dringen. De ganzenfoerageergebieden zijn onvoldoende effectief gebleken bij het 'sturen' van ganzenpopulaties. Wij schaffen de ganzenfoerageergebieden af en zullen de huidige beheerovereenkomsten na afloop niet verlengen. In plaats hiervan stellen wij rustgebieden in, die ganzen winterrust bieden. Ten slotte nemen wij, samen met de andere provincies, maatregelen om de uitvoeringskosten van het Faunafonds terug te dringen.

4.6.2 Damherten

De grote damhertenpopulatie in en om de Amsterdamse Waterleidingduinen heeft onacceptabele gevolgen voor de verkeersveiligheid en particuliere eigendommen. Met de gemeenten en de Faunabeheereenheid zoeken wij – ieder binnen zijn eigen rol en bevoegdheden – naar oplossingen om de risico's te verkleinen en de schade terug te dringen. Naast de plaatsing van hekwerken en verkeersmaatregelen zoals wildspiegels en waarschuwingsborden, lijkt het onvermijdelijk dat de populatie damherten wordt teruggedrongen. In 2013 stellen wij een aanvulling op de huidige beleidsnota vast, waarin wij ingaan op de aanwezigheid van grote hoefdieren in onze provincie, zoals damhert en ree.

4.7 STRUCTURELE SUBSIDIERELATIES MET NATUUR- EN ROUTEBEHERENDE ORGANISATIES

Enkele organisaties die actief zijn in het beheer van natuurgebieden of recreatieve verbindingen ontvangen een structurele, jaarlijkse subsidie. Wij constateren dat de figuur van deze 'boekjaarsubsidies' in toenemende mate op gespannen voet staat met het beginsel van gelijkberechtiging, waaraan wij veel waarde hechten. Wij zullen daarom in 2013 met de organisaties die een boekjaarsubsidie ontvangen, in gesprek gaan over de toekomst van deze subsidie en eventuele ombouw van (delen van) deze subsidie naar financiering van concrete beleidsdoelen, zoals het onverkort realiseren van de EHS, de verbetering van de kwaliteit en het beheer van bestaande groengebieden en de ondersteuning van vrijwilligers en natuur- en milieueducatie. Hierbij zal geen sprake zijn van een bezuiniging op groene doelen, maar mogelijk wel van een andere allocatie van middelen of een andere manier van subsidieverstrekking of opdrachtverlening.

4.7.1 Landschap Noord-Holland

Landschap Noord-Holland (LNH) beheert circa 4.350 hectare natuurgebied door de gehele provincie. LNH ontvangt, naast de vergoeding voor natuurbeheer uit het SNL, een additionele vergoeding voor beheer, gastheerschap en de begeleiding van vrijwilligersgroepen. Met ingang van 2014 zullen wij de middelen voor vrijwilligersondersteuning (voor beheer en weidevogels) overhevelen naar het programma Betrekken bij Groen. Wij continueren onze opdracht voor uitvoering van het programma Provinciale Natuurinventarisatie (PNI, zie paragraaf 5.6) en de stimuleringsregelingen voor de aanleg van landschapselementen en soortenbescherming.

¹⁰⁾ Bron: Faunafonds. In 2007 bedroegen de schade-uitkeringen voor ganzen ruim € 1 miljoen.

4.7.2 Goois Natuurreservaat

Het Goois Natuurreservaat (GNR) beheert circa 2.800 hectare natuurgebied in het Gooi. Wij participeren in het GNR en vervullen van oudsher het voorzitterschap. In 2013 zullen de participanten in het GNR een nieuwe koers bepalen, die leidt tot aanpassing van de samenwerkingsovereenkomst. In dit proces waarderen wij de resultaten van de zorgvuldige verkenning die eind 2011 is uitgevoerd. Wij zullen niet langer de voorzittersrol invullen, omdat deze op gespannen voet staat met onze rol als subsidieverstrekker aan het GNR. Bij de herziening van de samenwerkingsovereenkomst willen wij de huidige 'openeinde-werkwijze', waarbij het exploitatietekort van het GNR bepalend is voor de hoogte van de bijdrage van de participanten, verlaten. Ten slotte constateren wij dat het GNR een 'sterk merk' is in het Gooi, maar als kleine organisatie kwetsbaar is. Wij zien voor het GNR kansen om te profiteren van schaalvoordelen en de uitvoering efficiënter te organiseren door samenwerking met, of het onderbrengen van taken bij andere beheerorganisaties.

4.7.3 Agrarische natuurverenigingen

De agrarische natuurverenigingen stimuleren en ondersteunen agrariërs die op (een deel van) hun gronden weidevogelbeheer, botanisch beheer of andere vormen van natuurbeheer uitvoeren. Omdat het Rijk per 2014 verantwoordelijk wordt voor het agrarisch natuurbeheer buiten de EHS, zullen wij de structurele subsidierelatie met de agrarische natuurverenigingen niet voortzetten. Deze subsidierelatie, waaronder de bijdragen voor gebiedscoördinatie voor collectief weidevogelbeheer, wordt in 2013 nog binnen het SNL ingevuld voor zover het gaat om beheer in 2013 of voorbereidende werkzaamheden voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Indien daartoe aanleiding is kunnen wij vanaf 2014 de agrarische natuurverenigingen ondersteunen via incidentele projectfinanciering.

4.7.4 Beheer recreatieve routenetwerken

Het beheer van langeafstandsroutes voor wandelen en fietsen wordt uitgevoerd door de Stichting Wandelnet en Stichting Landelijk Fietsplatform. Wij hechten aan de instandhouding van deze routes. In 2013 continueren wij de financiering van beide organisaties. Vanaf 2014 zullen wij de structurele subsidierelatie met beide organisaties beëindigen en een budget reserveren voor beheer van langeafstandsroutes door iedere partij die hieraan op projectmatige basis een bijdrage kan leveren.

BETREKKEN

ZONDER BEWONERS GEEN BELEID

5.1 INLEIDING

Van natuur en landschap kan men genieten door het te zien, horen, beleven en zich erover te verwonderen. Veel mensen worden geraakt door het bijzondere natuurschoon of de weidse uitzichten die Noord-Holland rijk is en die vrijwel allemaal toegankelijk zijn voor bezoekers. Dit blijkt ook uit cijfers: het recreatief gebruik van het buitengebied rond Amsterdam is de afgelopen vijftien jaar gemiddeld met 50% gestegen en het bezoek aan cultuur- en natuurlandschappen is zelfs verdubbeld. Het aantal bezoekers van de ‘traditionele’ recreatiegebieden blijft stabiel of stijgt licht.¹¹⁾ Het is dan ook niet verrassend dat de betrokkenheid van bewoners bij hun groene leefomgeving vaak groot is. Voor sommigen vormt dit de motivatie om zich in te zetten als vrijwilliger of als beroepskracht in het natuurbeheer of de natuur- en milieueducatie.

De betrokkenheid bij de verdere ontwikkeling van ‘groen’ staat helaas ook onder druk. Tot enkele jaren geleden leek er brede consensus te bestaan over het Nederlandse groene beleid en werden kritische, vaak lokale, geluiden beschouwd als een uitzondering. Recent is echter ook een andere kant zichtbaar geworden, die aandacht verdient. Zo is er de veelgehoorde klacht dat het groene beleid ‘remmend’ of ‘afstandelijk en technocratisch’ is, te zeer gericht op het realiseren van kwantitatief beschreven opgaven voor EHS, recreatie of flora- en fauna-beheer. De vele burgerinitiatieven om (lokaal) groen te beschermen beschouwen wij als een uiting van grote betrokkenheid van bewoners bij natuur en landschap, maar ook als reactie of kritiek op de visies van overheden en natuurbeherende organisaties. Wij willen de oorspronkelijke aanleiding voor de bescherming van natuur en landschap herwaarderen: de betrokkenheid en beleving van bewoners. In de energieke samenleving ligt het primaat immers niet alleen bij overheden en grote organisaties, maar juist ook bij (coalities van) bewoners die vertrouwen verdienen om hun ideeën in de praktijk te brengen.¹²⁾ Hoewel wij niet de mogelijkheid hebben om beleid dat op nationaal of Europees niveau wordt geformuleerd, te wijzigen, kunnen wij wel profiteren van de decentralisatie van het groenbeleid. De provincie staat immers dicht bij lokale en regionale ontwikkelingen dan het Rijk of de Europese Unie.

5.2 PARTICIPATIE EN EDUCATIE

5.2.1 Betrekken van bewoners

Wij hechten veel belang aan de betrokkenheid en participatie van bewoners en maatschappelijke organisaties bij het formuleren van onze doelen voor een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland en de uitvoering van projecten die hieraan bijdragen. Participatie zien wij niet als een op zichzelf staand doel, maar als een middel. Participatie leidt tot nieuwe (lokale) inzichten, vergroot de kwaliteit en legitimiteit van het besluitvormingsproces en draagt bij aan een snelle uitvoering. Succesvolle participatie is afhankelijk van een aantal factoren:

- de toepasbaarheid (leent het project zich voor participatie?)
- de motivatie (welk doel dient participatie?)
- het moment (wanneer is participatie wenselijk?)
- de doelgroep (wie participeren?)
- de manier (welk vorm is het meest geschikt?)
- het resultaat (wat gebeurt er met de uitkomsten?)

Door steeds wanneer een project zich in de studiefase van het Programma Groen bevindt, te onderzoeken hoe een project ‘leeft’ in de omgeving, welke expertise bij betrokkenen aanwezig is en de hiervoor genoemde vragen te beantwoorden, maken wij een inschatting op welke wijze participatie in het project, van planvorming tot en met uitvoering, ingevuld kan worden. Hierbij gebruiken wij de participatieladder, die vijf vormen van participatie onderscheidt (zie figuur 2). Iedere hogere trede op de ladder betekent een intensiever vorm van interactie en meer invloed voor de betrokkenen.

De vorm van participatie kan verschillen in elke fase van een project. Voor elke fase zoeken wij een passende vorm, die aansluit bij de doelen en wensen van zowel provincie als betrokkenen. Afhankelijk van de vorm van participatie zetten wij

Figuur 2 | Participatieladder

¹¹⁾ Gemeente Amsterdam (2009). Grote Groenonderzoek.

¹²⁾ Planbureau voor de Leefomgeving (2011). De energieke samenleving. Op zoek naar een sturingsfilosofie voor een schone economie. PBL, Den Haag; Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2012). Vertrouwen in burgers. WRR, Den Haag.

toepasselijke instrumenten in, zoals een nieuwsbrief (bij de trede 'informer'), een informatiebijeenkomst of een enquête (bij de trede 'raadplegen'), een klankbordgroep (bij de trede 'adviseren'), een ontwerpatelier (bij de trede 'co-produceren') of een stuurgroep (bij de trede 'meebeslissen').

5.2.2 Programma Betrekken bij Groen

In Noord-Holland zijn vele duizenden vrijwilligers en beroepskrachten actief op het gebied van natuur en landschap, vaak verenigd in lokale, regionale en landelijke organisaties. Zij zetten zich op verschillende manieren in. Sommigen betrekken bewoners en bezoekers bij het groen door het verzorgen van excursies, lezingen, cursussen en gastlessen op scholen. Anderen leveren een bijdrage aan natuur- en landschapsbeheer of helpen bij het verzamelen van onderzoeksgegevens. Samen vormen zij de beste ambassadeurs van de groene leefomgeving en vertegenwoordigen zij een maatschappelijk kapitaal dat wij koesteren en waarin wij willen investeren. Wij vinden het belangrijk dat vrijwilligers bij hun werkzaamheden de ruimte krijgen om zelf initiatieven te ontplooiën en verantwoordelijkheid te dragen. Zo staan wij positief tegenover groepen vrijwilligers die de regie nemen over hun omgeving door beheertaken te vervullen. De samenwerkende vrijwilligers in de Kalverpolder zijn hiervan een aansprekend voorbeeld, dat in andere gebieden navolging verdient.

Bij de ondersteuning van vrijwilligers en het aanbieden van natuur- en milieueducatie, zijn het IVN en de natuurbeherende organisaties onze primaire partners. Wij vragen hen om in 2013 gezamenlijk een programma 'Betrekken bij Groen' op te stellen. Dit programma richt zich op verbreding van de vrijwilligersinzet (via bijvoorbeeld samenwerking met private partijen, onderwijsinstellingen, culturele verenigingen, sportverenigingen of door het aanbieden van maatschappelijke stages) en een goede aansluiting op de behoeften van afnemers. In het Programma 'Betrekken bij Groen' zouden de volgende onderdelen een plaats moeten krijgen: ondersteuning van beheervrijwilligers; ondersteuning van vrijwilligers en lokale organisaties die zich inzetten voor natuur- en milieueducatie; een jaarlijkse Dialoogdag tussen de provincie, IVN, natuurbeherende organisatie en vrijwilligers; de herinvoering van een prijs die erop is gericht vrijwilligersinitiatieven in het zonnetje te zetten en de inzet van instrumenten zoals de website www.natuurwegwijzer.nl en monitoring en evaluatie van de resultaten.

Met ingang van 2014 zullen wij alleen projecten voor vrijwilligersondersteuning en natuur- en milieueducatie ondersteunen als ze passen binnen dit programma en als dit programma door het IVN en alle natuurbeherende organisaties is onderschreven. De financiering van dit programma stellen wij beschikbaar vanuit de middelen die nu beschikbaar zijn via de boekjaarsubsidies van het IVN en Landschap Noord-Holland en een additionele provinciale bijdrage.

Stadsnatuur en stadslandbouw zijn manieren om mensen in contact te brengen met natuur of de herkomst van hun voedsel. Wij staan positief tegenover deze initiatieven, maar beschouwen ze primair als een taak van gemeenten. De ondersteuning van beroepskrachten in natuur- en milieueducatie beschouwen wij niet als onze verantwoordelijkheid.

5.3 PRIVATE PARTIJEN

Natuurbescherming is voortgekomen uit particulier initiatief. Het meest aansprekende voorbeeld hiervan is het Naardermeer, dat in 1905 werd verworven door de Vereniging Natuurmonumenten, zonder steun van de overheid. Het is nog altijd één van de bijzonderste natuurgebieden van Nederland. Ook eigenaren van landgoederen beheren aanzienlijke groengebieden, soms op eigen kosten. De afgelopen decennia is het natuur-, recreatie- en landschapsbeleid echter steeds meer een zaak geworden van de overheid. Wij willen het particulier initiatief herwaarderen, omdat wij ervan overtuigd zijn dat private partijen een belangrijke bijdrage kunnen leveren vanuit hun betrokkenheid bij gebieden en hun belang van een aantrekkelijke leefomgeving. Vanuit deze overtuiging willen wij aansluiting zoeken bij initiatieven van bewoners en private partijen verleiden om hun waarden en belangen te koppelen aan de onze.

In de afgelopen jaren is veel onderzoek gedaan naar mogelijkheden van private financiering van groenprojecten. Ook is een scherper beeld ontstaan van de relatie tussen onze belangen en de belangen van private partijen in de verschillende regio's van Noord-Holland. Duidelijk is dat er potenties zijn, zeker waar wordt gezocht naar combinaties van ruimtelijke functies met een bijdrage aan realisatie of beheer van openbaar toegankelijke groengebieden. Wij zullen drie kansrijke instrumenten verder uitwerken als pilot. Verder zullen wij vanuit een open en uitnodigende opstelling op gebieds- en projectniveau doorgaan met het zoeken naar

mogelijkheden voor private financiering van groen. Hierbij leggen wij relaties met de AgriBoard, de EnergyBoard en de LeisureBoard. Bij gesprekken met private partijen gaan wij uit van de kwaliteiten en bevoegdheden die de overheid te bieden heeft: gebiedskennis, regelgeving (met name op het gebied van ruimtelijke ordenings- en natuurbeschermingsrecht) en beperkte financiële ondersteuning.

Pilot duinenfonds

Wij ondersteunen de oprichting van een Duinenfonds. Het Duinenfonds is een regionaal fonds voor natuurbescherming en -ontwikkeling en recreatieve voorzieningen in het binnenduinrand-gebied van Zuid-Kennemerland, met het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de omliggende landgoederen als regionale iconen. Het Duinenfonds wordt gedragen door private partijen uit de regio, die hun kennis en netwerk ter beschikking stellen om de regionale betrokkenheid bij 'groen' te vergroten en fondsenwerving vorm te geven. Wij dragen bij door de ambtelijke ondersteuning aan het Nationaal Park te continueren en het Duinenfonds te faciliteren. Wij zullen in 2014 aan Provinciale Staten rapporteren over de eerste resultaten van het Duinenfonds.

Pilot nieuwe landgoederen

Vooraf in de binnenduinrand en het Gooi hebben particulieren in het verleden door de ontwikkeling van landgoederen een stempel gedrukt op het landschap. Particulieren die een landgoed willen realiseren, zijn vaak bereid om op eigen kosten natuur te ontwikkelen en beheren. Nieuwe landgoederen kunnen diverse functies hebben: wonen met groen, zorg met groen, bedrijvigheid met groen of horeca met groen. Ook tegenwoordig zijn er initiatiefnemers die graag nieuwe landgoederen willen vestigen. Omdat met landgoedontwikkeling vaak goede natuur- en landschapswaarden worden gerealiseerd, is het doel van deze pilot om initiatiefnemers te faciliteren bij de ontwikkeling van nieuwe landgoederen.

De ervaring leert dat initiatiefnemers behoefte hebben aan duidelijkheid over de mogelijkheden en onmogelijkheden van landgoedontwikkeling. Daarom stellen we een Leidraad Landgoederen op, binnen de kaders van de Structuurvisie Noord-Holland 2040. In de Structuurvisie is vastgelegd dat het doel van het toestaan van een nieuw landgoed het instandhouden en verbeteren van de natuur- en landschapswaarden van een gebied is. Ook moet het landgoed openbaar toegankelijk zijn. De leidraad geeft duidelijkheid in welke gebieden de beste kansen liggen voor nieuwe landgoederen en aan welke randvoorwaarden vanuit natuur, landschap en cultuurhistorie, plan-nen moeten voldoen. Binnen deze randvoorwaarden blijft het ontwikkelen van nieuwe landgoederen maatwerk. Op basis van de leidraad nodigen wij initiatiefnemers uit om plannen voor nieuwe landgoederen te ontwikkelen en gaan we met initiatiefnemers en gemeenten in gesprek. Wij rapporteren hierover medio 2014 aan Provinciale Staten.

Pilot natuurbegraven

Steeds meer mensen hebben de wens om begraven te worden in een natuurlijke omgeving. De essentie van het businessmodel van natuurbegraven is dat degene die een natuurgraf koopt, door een storting in een fonds bijdraagt aan de aanleg en het beheer van een nieuw natuurgebied. Verwerving, inrichting en beheer daarvan worden eeuwigdurend gefinancierd uit de rente die het fonds genereert. Wij zullen met initiatiefnemers van nieuwe natuurbegraafplaatsen in gesprek treden over mogelijkheden om nieuwe natuurbegraafplaatsen te ontwikkelen en hen hierbij ondersteunen. Ook zullen wij bij het Rijk aandringen op aanpassingen in de huidige wet- en regelgeving, waardoor eventuele beperkingen wegvallen. Wij zullen in 2014 aan Provinciale Staten rapporteren over de resultaten van deze pilot.

5.4 NATIONALE PARKEN

De Nationale Parken Duinen van Texel en Zuid-Kennemerland vormen het visitekaartje van de Noord-Hollandse natuurgebieden en richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. Wij beschouwen de Nationale Parken als een waardevol instrument om bewoners en bezoekers van Noord-Holland te betrekken bij hun groene leefomgeving. Om deze reden participeren wij in de overlegorganen, leveren wij een financiële bijdrage en voorzien wij in het secretariaat van de Nationale Parken. Wij verwachten dat ook de andere participanten in de Nationale Parken een wezenlijke financiële bijdrage leveren, aangezien de werkzaamheden van de Parken ook hun belang dienen van een waardevolle natuur en een aantrekkelijke leefomgeving. Voor het overige beschouwen wij de Nationale Parken als zelfstandige organisaties, die zelf verantwoordelijk zijn voor de benoeming van hun voorzitter en voor overstijgende zaken zoals het Samenwerkingsverband

Nationale Parken. Het staat de Nationale Parken vrij om een beheer- en inrichtingsplan te maken, maar de verplichting om dit te doen, vervalt. Wij zullen eventuele nieuwe beheer- en inrichtingsplannen niet langer vaststellen. Voor alle activiteiten binnen de Nationale Parken die zijn gericht op natuurbeheer, geldt het Natura2000-beheerplan als uitgangspunt.

5.5 RELATIES MET ANDERE OVERHEDEN

Ook andere overheidsorganisaties leveren een bijdrage aan de bescherming en de ontwikkeling van een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland.

5.5.1 Gemeenten

Vanwege hun bevoegdheid om bestemmingsplannen vast te stellen, spelen gemeenten een essentiële rol in de planologische bescherming van de provinciale groenstructuur. Wij werken samen met gemeenten om deze bescherming vorm te geven en zullen hen informeren over de betekenis van onze beschermingsregimes en de (on)mogelijkheden van ontwikkelingen binnen begrensde gebieden. Wij roepen gemeenten op om de delen van de EHS die zijn gerealiseerd, een natuur- of recreatiebestemming te geven, zoals onze PRVS voorschrijft. Daarnaast hebben gemeenten een grote rol bij de ontwikkeling van recreatieve voorzieningen. Een duidelijke ambitie van gemeenten en regio's is voor ons een voorwaarde bij onze afweging over een financiële bijdrage, een rol in gebiedsprocessen of inzet van onze ruimtelijke bevoegdheden. Ten slotte vragen wij gemeenten om een actieve rol te nemen bij het ondersteunen van natuur- en milieueducatie, stadsnatuur en stadslandbouw.

5.5.2 Waterschappen

Water- en natuurkwaliteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wij werken samen met de waterschappen vanuit een gezamenlijk belang om de kwaliteit van natuur- en watersystemen te verbeteren. Het afstemmen van het waterbeheer op de natuurdoelen van EHS en Natura2000 is één van de uitgangspunten van de Kaderrichtlijn Water en het provinciaal Waterplan. Speerpunten zijn verbetering van de waterkwaliteit en verdrogingsbestrijding. Concrete afspraken op gebiedsniveau nemen wij op in onze Natura2000-beheerplannen en de stroomgebiedbeheerplannen. Waar dat ecologische meerwaarde heeft, combineren wij de ontwikkeling van EHS en waterbergingslocaties, zoals de afgelopen jaren reeds is gedaan in Noord-Holland Noord.

5.5.3 Rijk

Ook na de decentralisatie van het beleid voor het landelijk gebied blijft het Rijk een belangrijke partner, onder andere vanwege zijn wetgevingsbevoegdheid en eindverantwoordelijkheid voor de doelstellingen van Natura2000, Kaderrichtlijn Water en internationale verdragen ter bescherming van de biodiversiteit. Wij zullen de samenwerking met het Rijk blijven zoeken en ons hierbij richten op kennisdeling en het signaleren van nieuwe (inter)nationale ontwikkelingen. Wij vragen het Rijk om zijn activiteiten voor Natura2000 en Kaderrichtlijn Water zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen en onze ervaringen met deze beleidsthema's te bespreken in zijn contacten met de Europese Commissie.

5.6 GEBIEDSCOMMISSIES

Wij continueren de werkwijze met regionaal georganiseerde gebiedscommissies. De vier gebiedscommissies (zie kaart 5) vormen een waardevol bestuurlijk netwerk en adviseren ons over de integrale uitvoering van beleid en projecten in het landelijk gebied. Alle gebiedscommissies hebben een onafhankelijke voorzitter en bestaan uit vertegenwoordigers van de natuurbeherende organisaties, de recreatiesector, de agrarische sector, gemeenten, waterschappen en het bedrijfsleven. Deze partners verzoeken wij om hun gebiedskennis te blijven inzetten. Wij blijven voorzien in adequate ondersteuning van de gebiedscommissies. Daarnaast zal een provinciaal ambtelijk vertegenwoordiger lid worden van de gebiedscommissies. Op deze manier versterken we de samenwerking tussen de provincie en de partners in het veld.

Door de nieuwe rol van de provincie in het groene beleidsveld, verandert ook de rol van de gebiedscommissies. De focus zal komen te liggen op het adviseren over provinciale beleidsvoornemens en projecten, zoals het jaarlijks door ons vast te stellen Programma Groen. De algemene opgaven van de gebiedscommissies zijn om, binnen de beleidsmatige kaders die de provincie stelt, ons te adviseren over:

- de bescherming, de ontwikkeling en het beheer van de provinciale groenstructuur;
- Natura2000-beheerplannen (voordat deze ter inzage worden gelegd). De huidige stuurgroep Natuurplannen houdt op te bestaan;
- maatregelen ter versterking van de agrarische structuur;

- het verbinden van verschillende financieringsstromen en het betrekken van private financiers bij (nieuwe) projecten en regionale ontwikkelingen;
- het betrekken van bewoners, private partijen en kennisinstellingen ten gunste van (nieuwe) projecten en regionale ontwikkelingen.

Begin 2013 stellen wij een nadere opdrachtbeschrijving vast voor de gebiedscommissies. Hierin gaan wij ook in op specifieke, regionale opgaven voor elke gebiedscommissie.

Tenminste drie maal per jaar vindt een strategisch overleg plaats tussen de gedeputeerde landelijk gebied en de voorzitters van de gebiedscommissies, vertegenwoordigers van de natuurbeherende organisaties, de agrarische en de recreatiesector, de voorzitter van de Faunabeheereenheid, een vertegenwoordiger van het ministerie, een vertegenwoordiger namens kennis- en onderzoeksinstituten, een vertegenwoordiger van de waterschappen en een vertegenwoordiger namens het bedrijfsleven. Het doel van dit overleg is om relevante ontwikkelingen in het landelijk gebied tijdig te signaleren en de uitvoering van deze agenda te bewaken. Dit overleg vervangt de separate overleggen met de voorzitters van de gebiedscommissies, het Natuurbeheerdersoverleg en de stuurgroep natuurplannen.

5.7 KENNISINSTELLINGEN

Met de toegenomen beleidsvrijheid wordt het van nog groter belang dat wij beschikken over betrouwbare informatie over de ontwikkeling van de provinciale groenstructuur. Om deze reden zullen wij onze contacten met kennisinstellingen, zoals het Planbureau voor de Leefomgeving, universiteiten en onderzoeksbureaus, intensiveren. Wij continueren de Provinciale Natuurinventarisatie (PNI), waarin onderzoek en monitoring via meerjarige meetnetten een plek hebben. De monitoring van Natura2000, SNL en faunabeheer integreren wij zoveel mogelijk en brengen wij zoveel mogelijk onder in de PNI. Om de resultaten van dit onderzoek ook voor Provinciale Staten en andere geïnteresseerden te ontsluiten, zullen wij elke vijf jaar een publieksvriendelijke 'Staat van het Groen' voor Noord-Holland uitgeven. Daarnaast blijven wij bijdragen aan de Atlas Leefomgeving (www.atlasleefomgeving.nl) om informatie over een (gezonde) leefomgeving voor geïnteresseerden toegankelijk te maken.

6

BETALEN

SCHERPE KEUZES VOOR DE LANGE TERMIJN

6.1 MEERJARENRAMING 2013-2016

Onverminderd onze bevoegdheid om hierin bij vaststelling van de begroting voor 2014 en de daarop volgende jaren wijzigingen aan te brengen, stellen wij de volgende meerjarenraming vast.

Tabel 3 | Meerjarenraming 2013-2016

Doel	2013	2014	2015	2016
Beschermen				
Natura2000-maatregelen ¹³⁾	€ 3.470.000+ p.m.	€ 2.700.000 + p.m.	€ 2.700.000 + p.m.	€ 2.700.000 + p.m.
Ecologische Hoofdstructuur (incl. koopplicht en kwaliteitsimpulsen) ¹⁴⁾	€ 12.383.000	€ 11.601.300	€ 7.280.865	€ 7.412.835
Functiewijziging particulier natuurbeheer ¹⁵⁾	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000
Aflossing zgn. 'Convenantslening' (via Nationaal Groenfonds)	€ 703.000	€ 703.000	€ 703.000	€ 703.000
Recreatie (afrondding RodS en nieuw beleid) ¹⁶⁾	€ 6.128.000	€ 5.021.000	€ 5.021.000	€ 4.000.000
Regionaal College Waddenzee	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000
Laag Holland	€ 303.000	€ 303.000	€ 303.000	€ 303.000
Programma Westelijke Veenweiden (FES) ¹⁷⁾		(uit decentralisatie-uitkering)		
Waddenfonds (cofinanciering) ¹⁸⁾	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 1.500.000
Groene Hart	€ 329.000	€ 329.000	€ 253.000	€ 253.000
Boerenlandpaden	€ 100.000	€ 100.000	€ 200.000	€ 250.000
Recreatietoervaart Nederland (BRTN)	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000
Rente streekrekening Texel	€ 42.000	€ 42.000	€ 42.000	€ 42.000
Reserve compensatie groenstructuur ¹⁹⁾	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
TWIN-H ecologische verbindingen ²⁰⁾		€ 2.139.433		
TWIN-H recreatieve verbindingen ²¹⁾		€ 4.099.593		
Gebiedsfonds Ster van Loosdrecht		€ 1.500.000		
Subtotaal	€ 35.249.026	€ 24.311.300	€ 20.554.865	€ 19.715.835
Beheren				
Stelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) ²²⁾	(door Rijk)	€ 13.400.000	€ 9.800.000	€ 9.800.000
Recreatieschappen	€ 4.659.000	€ 4.659.000	€ 4.659.000	€ 4.659.000
Pilots Beheerarme natuur en Ecologisch bermbeheer	€ 50.000	€ 50.000		
ROL/RAL Texel	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000
Landschap Noord-Holland ²³⁾	€ 1.957.000	€ 1.532.000	€ 1.507.000	€ 1.357.000
Goois Natuurreservaat ²⁴⁾	€ 458.000	€ 458.000	€ 458.000	€ 458.000
Veelzijdig Boerenland	€ 72.000			
Noord-Holland Pad	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Beheer recreatieve routenetwerken	€ 200.000	€ 150.000	€ 100.000	€ 100.000
Faunafonds ²⁵⁾	(door Rijk)	€ 2.575.000	€ 2.575.000	€ 2.575.000
Uitvoeringskosten reductie faunaschade		€ 450.000	€ 360.000	€ 270.000
Faunabeheereenheid	€ 330.000	€ 330.000	€ 330.000	€ 330.000
Subtotaal	€ 7.953.000	€ 23.831.000	€ 20.016.000	€ 19.776.000
Betrekken				
IVN	€ 135.000	€ 75.000		
Programma 'Betrekken bij groen'		€ 533.000	€ 608.000	€ 608.000
Gebiedscommissies	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000
Nationale Parken Texel en Zuid-Kennemerland	€ 322.000	€ 258.000	€ 258.000	€ 258.000
Pilots Duinenfonds, Nieuwe landgoederen en Natuurbegraven	€ 75.000	€ 75.000		
Provinciale Natuurinventarisatie (PNI)	€ 380.000	€ 380.000	€ 380.000	€ 380.000
Onderzoek en advies/procesgelden ²⁶⁾	€ 900.000	€ 750.000	€ 750.000	€ 750.000
Subtotaal	€ 1.877.000	€ 2.136.000	€ 2.061.000	€ 2.061.000
TOTAAL ²⁷⁾	€ 45.079.026	€ 50.278.300	€ 42.631.865	€ 41.552.835

¹³⁾ Betreft maatregelen in de eerste Natura2000-beheerplanperiode. Aanvullend zullen vanaf 2014 nog Rijksmiddelen voor Natura2000-maatregelen in het provinciefonds worden gestort. Omdat de interprovinciale verdeling van deze rijksmiddelen nog niet is vastgesteld, zijn deze buiten bovenstaande tabel gehouden.

¹⁴⁾ Opgebouwd uit: de middelen die in het coalitieakkoord 2011 voor EHS ter beschikking zijn gesteld (€ 10 miljoen incidenteel); een gedeelte van de middelen die bij begroting 2013 ter beschikking zijn gesteld (€ 12,5 miljoen structureel); inzet van nog onverplichte middelen uit de provinciale groenreserve (€ 21,5 miljoen, stand 23 nov. 2012).

- 15) Betreft reeds afgesloten overeenkomsten particulier natuurbeheer. Nieuwe overeenkomsten particulier natuurbeheer dienen te worden gefinancierd uit het budget voor EHS.
- 16) Opgebouwd uit: een gedeelte van de middelen die bij begroting 2013 ter beschikking zijn gesteld (€ 12,5 miljoen structureel); inzet van nog onverplichte middelen uit de provinciale groenreserve. Inclusief uittreding uit recreatieschap Geestmerambacht.
- 17) Het Programma Westelijke Veenweiden bestaat uit de projecten Zeevang, Verbrakking Westzaan, Kalverpolder en Wormer- en Jisperwater.
- 18) Betreft provinciale cofinancieringsmiddelen. De gedecentraliseerde Rijksmiddelen voor het Waddenfonds zijn niet in deze tabel opgenomen, omdat nu nog niet duidelijk is welk aandeel hiervan aan Noord-Hollandse projecten toevalt.
- 19) De omvang van deze reserve is niet op voorhand in te schatten; deze zal worden bepaald door het aantal compensatieprojecten dat zich de komende jaren aandient.
- 20) Betreft het per 1 september 2012 onverplichte deel van het oorspronkelijke budget.
- 21) Idem.
- 22) Deels te financieren uit Rijksbijdrage voor beheer, deels te financieren uit provinciale middelen. Van de Rijksbijdrage van € 105 miljoen (vanaf 2014) is door de commissie-Jansen 8,1% (= € 8,5 miljoen) aan Noord-Holland toegekend. Dit bedrag is verdeeld tussen Natura2000-maatregelen (€ 2,7 miljoen per jaar vanaf 2014), Faunafonds (€ 2,6 miljoen) en SNL (€ 3,2 miljoen). Functiewijziging particulier natuurbeheer wordt separaat gefinancierd.
- 23) Inclusief de in onze opdracht uitgevoerde landschapselementenregeling en soortenbeschermingsregeling, exclusief Provinciale Natuurinventarisatie (PNI). Bedragen zijn onder voorbehoud van het gestelde in de paragrafen 4.7 en 4.7.1.
- 24) Bedragen zijn onder voorbehoud van het gestelde in de paragrafen 4.7 en 4.7.2.
- 25) Betreft zowel tegemoetkomingen faunaschade als apparaatskosten, die onder alle provincies verdeeld worden.
- 26) Betreft middelen voor o.a. onderzoek t.b.v. de Natura2000-beheerplannen, recreatie, landschapsbescherming of flora- en faunabeheer.
- 27) In het regeerakkoord van het kabinet-Rutte II is een aanvullend landelijk budget van € 200 miljoen (structureel) ter beschikking gesteld voor het beheren en beschermen van bestaande natuurgebieden. Over de verdeling van deze middelen zal nog worden besloten. Gedeputeerde Staten zullen vervolgens een voorstel tot besteding van deze middelen aan Provinciale Staten voorleggen.

BEGINNEN

AAN DE SLAG!

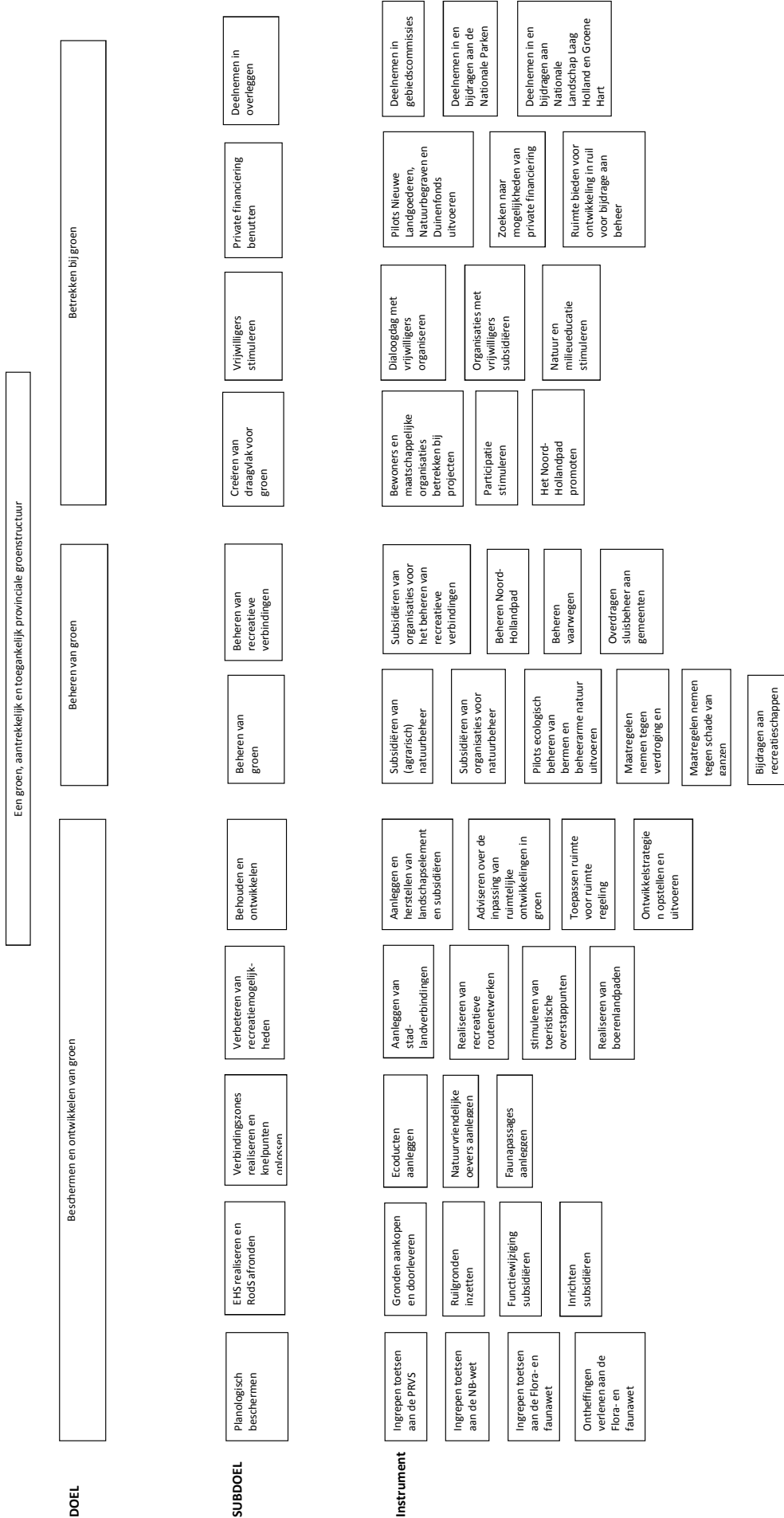
7.1 PROGRAMMA GROEN

Beleid staat of valt met een daadkrachtige uitvoering. Op basis van deze agenda voeren wij, samen met verschillende partners, projecten uit die bijdragen aan een groen, aantrekkelijk en toegankelijk Noord-Holland. Gedeputeerde Staten stellen jaarlijks een Programma Groen (PG) vast. Het PG bevat alle projecten waaraan wij in het komende jaar, financieel of door middel van menskracht, een bijdrage leveren. Omdat de financiële kaders leidend zijn voor de hoeveelheid projecten die kan worden uitgevoerd, zal het PG steeds door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld kort nadat Provinciale Staten de begroting hebben vastgesteld. Het PG zal tevens dienen als verantwoording aan Provinciale Staten over de voortgang van projecten.

7.2 EVALUATIE

Om de resultaten van onze inspanningen inzichtelijk te maken, willen wij de uitvoering van deze agenda na drie jaar (in 2016) evalueren. Op basis van deze evaluatie, die in hetzelfde jaar zal plaatsvinden als de evaluatie die het Rijk uitvoert op de Natura2000-doelstellingen, kunnen wij onze beleidsdoelen en instrumenten bijstellen. Bij deze evaluatie zal de doelenboom, waarin onze beleidsdoelen schematisch zijn weergegeven (figuur 3), behulpzaam zijn. Daarnaast zullen wij, conform het advies van de Algemene Rekenkamer, elke subsidieregeling die wij uitvoeren tenminste eens per vijf jaar evalueren.

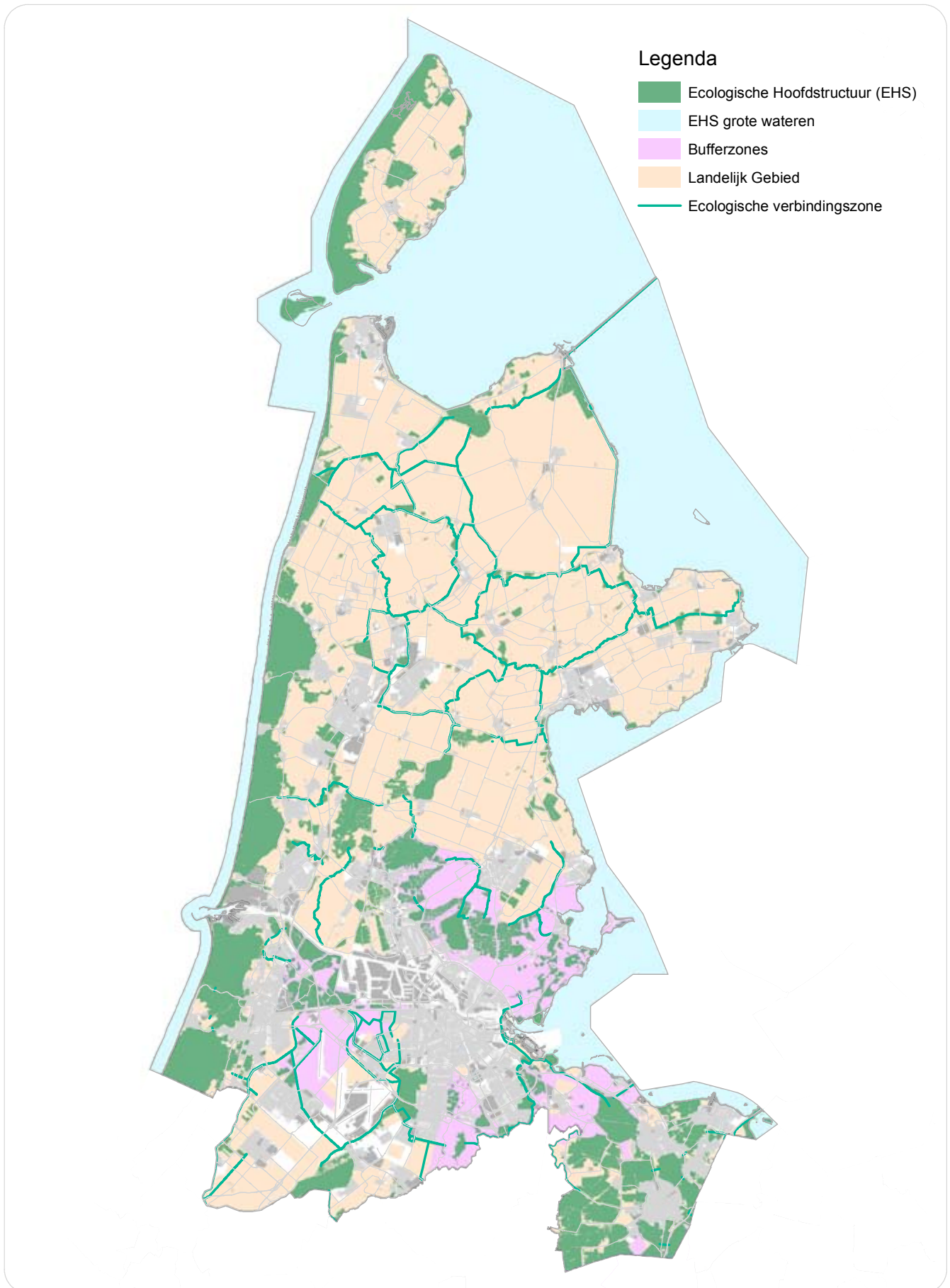
Figuur 3 | Doelenboom

KAARTEN

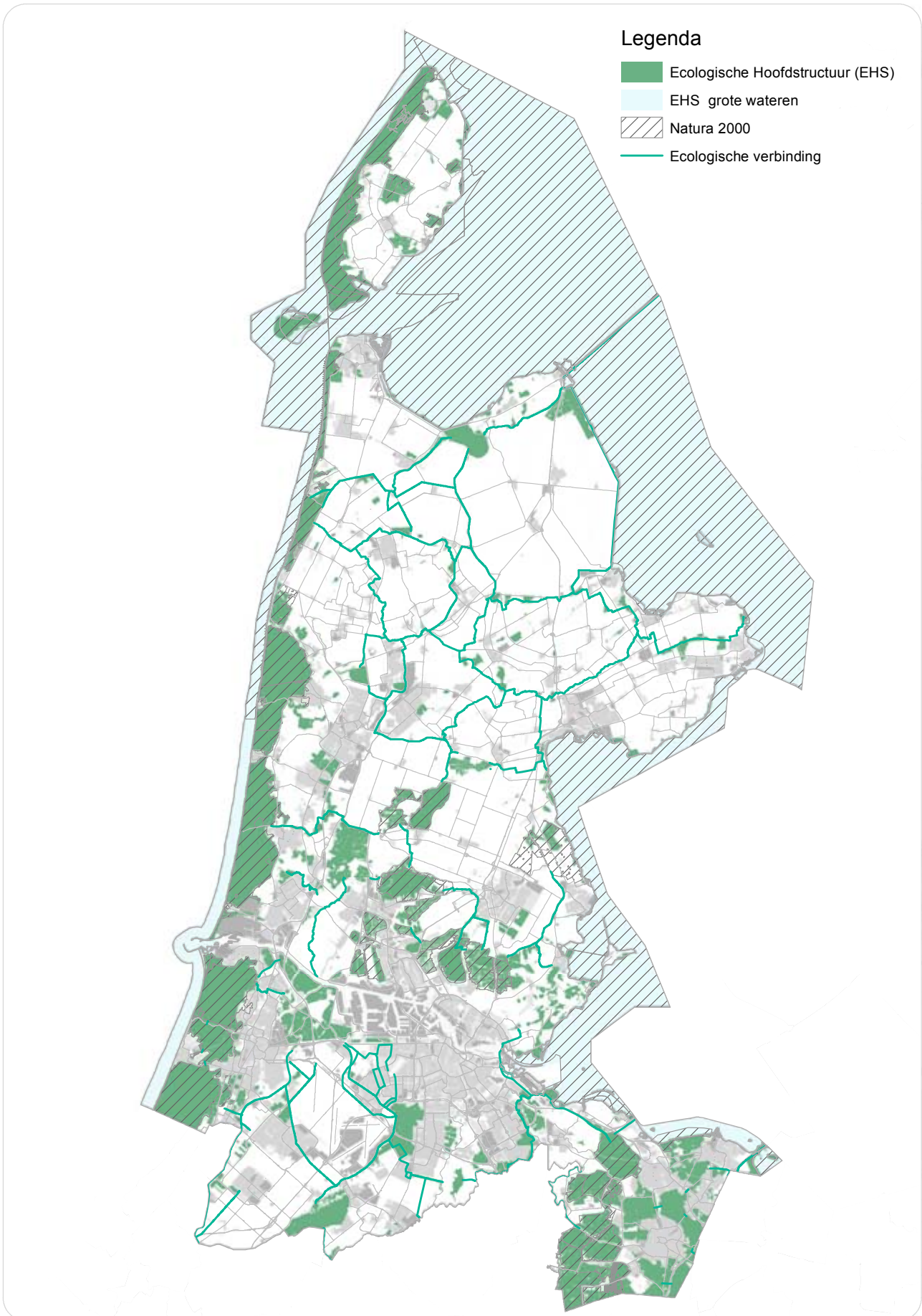
Kaart 1 | Provinciale Groenstructuur

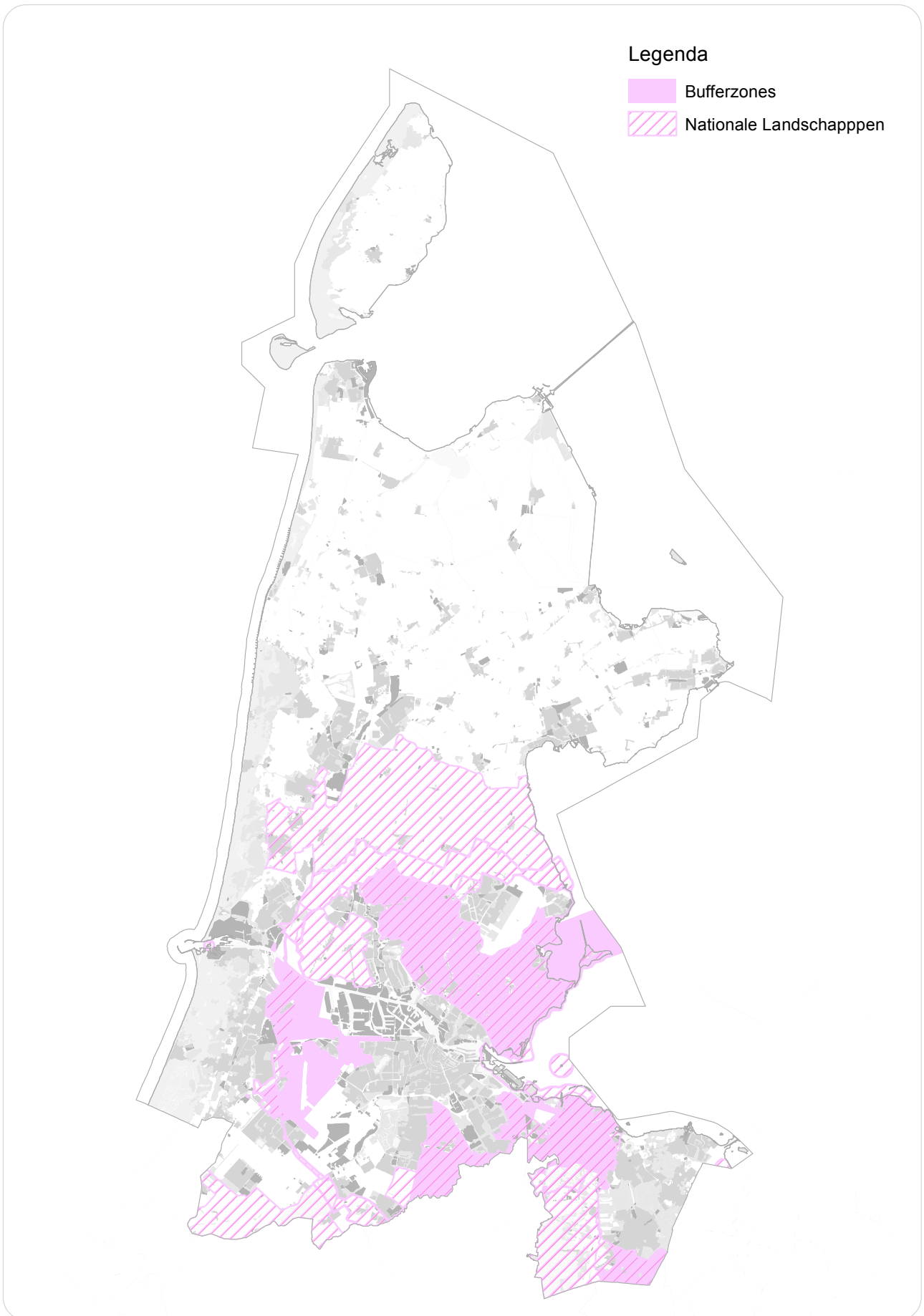
Legenda

- Ecologische Hoofdstructuur (EHS)
- EHS grote wateren
- Bufferzones
- Landelijk Gebied
- Ecologische verbindingzone

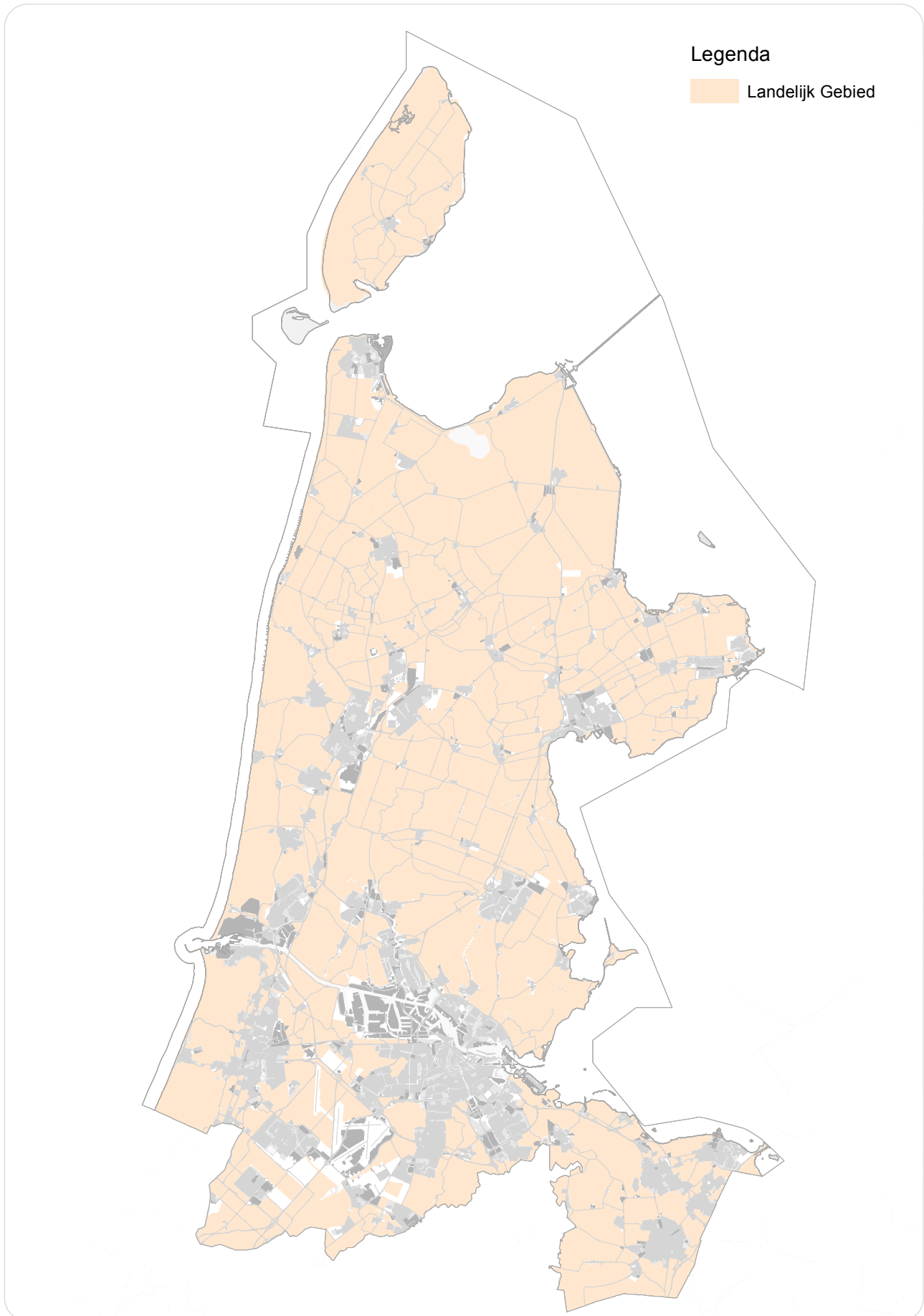
Kaart 2 | Ecologische Hoofdstructuur (inclusief Natura 2000)

Kaart 3 | Bufferzones

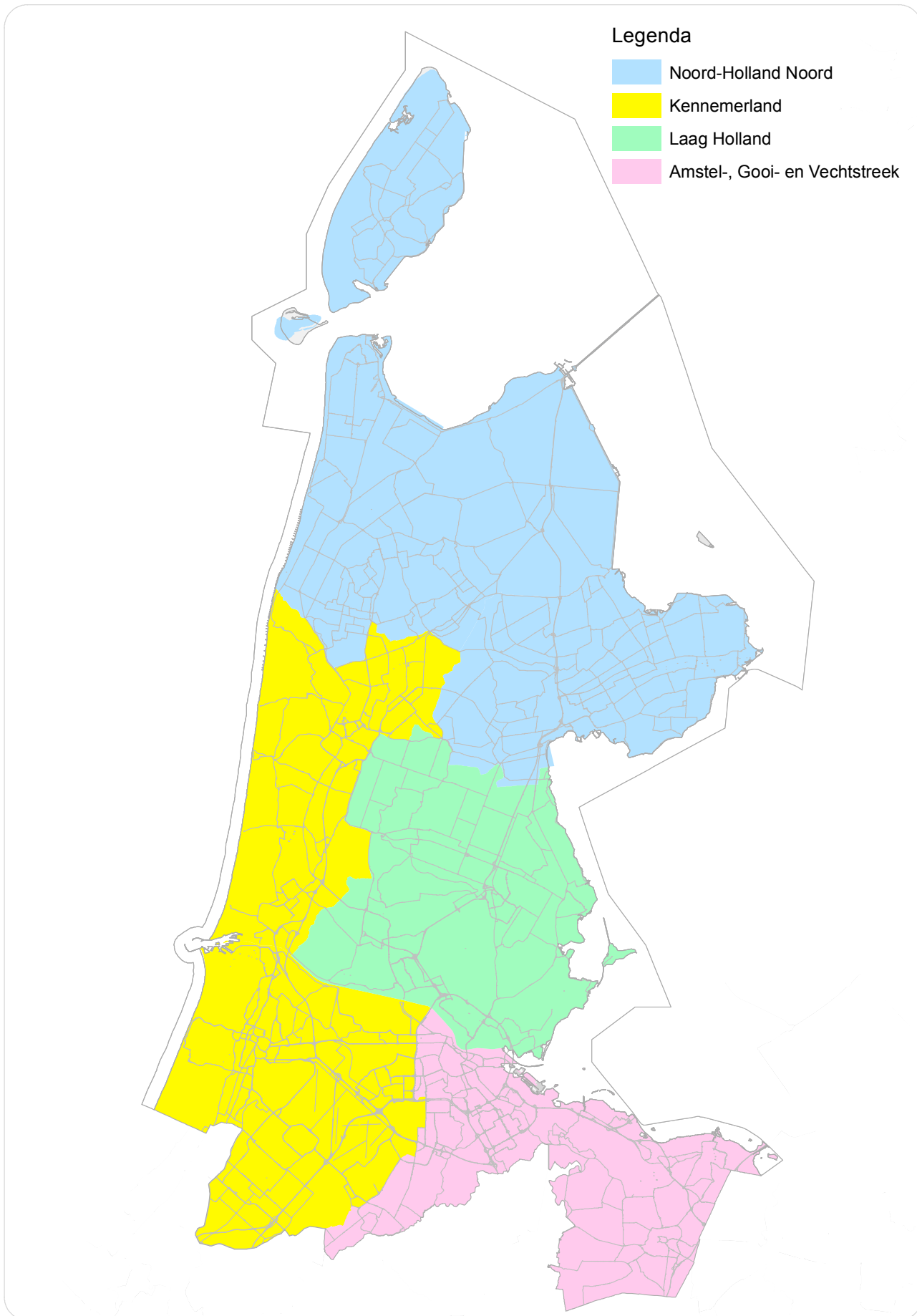
Kaart 4 | Landelijk gebied

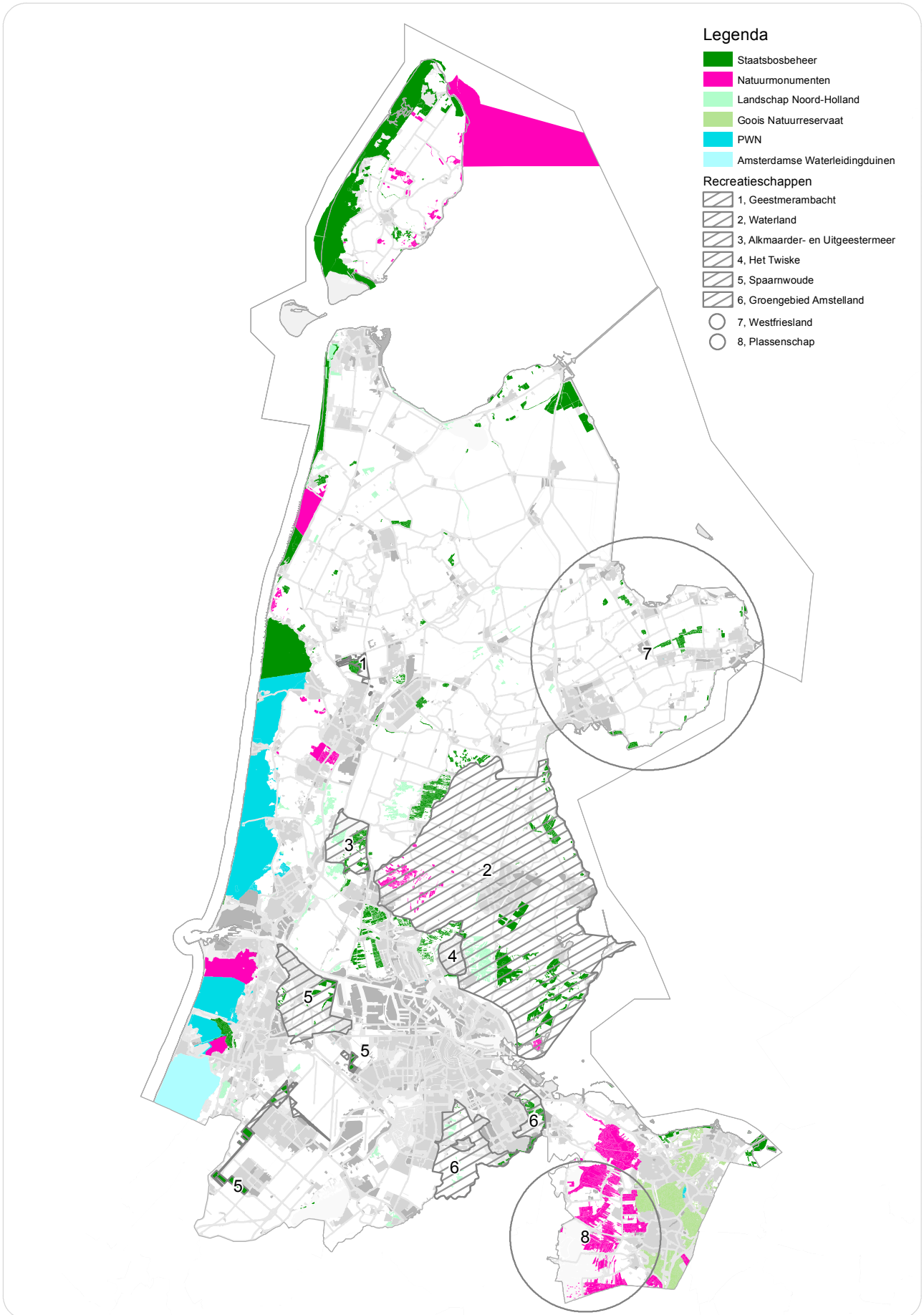
Legenda

 Landelijk Gebied

Kaart 5 | Gebiedscommissies

Kaart 6 | Eigendommen Natuurbeherende organisaties + Recreatieschappen

HAARLEM, APRIL 2013